

ОВИД

Н О Р И Z О Н

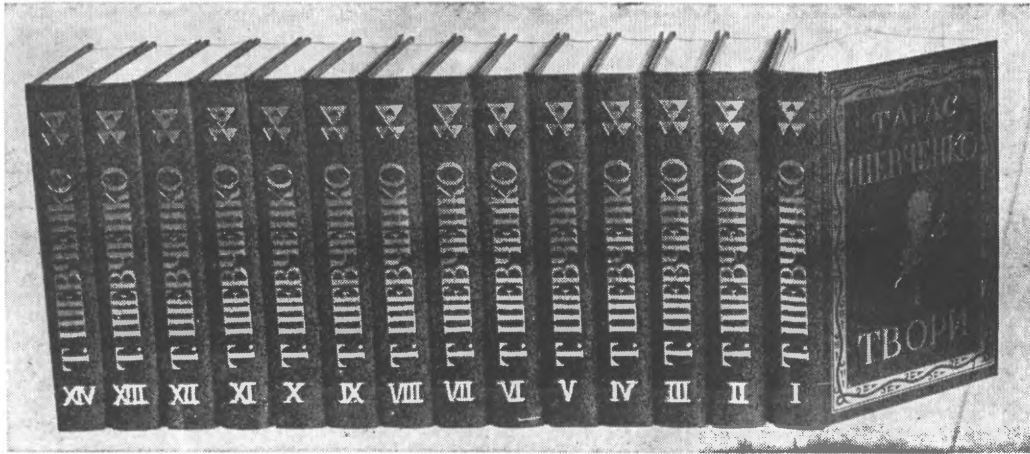
№ 3 (138)

ЛИПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1966 JULY-SEPTEMBER diasporiana.org.ua VOL. XVII

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
ВИДРУКУВАЛО

ВЖЕ ТРЕТІМ НАКЛАДОМ

ТВОРИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЮВІЛЕЙНЕ ПОВНЕ ВИДАННЯ В 14 ТОМАХ

Т. I. Поезії до року 1843.	Т. X. Листи.
Т. II. Поезії 1843-1847 рр.	Т. XI. Т. Шевченко — маляр.
Т. III. Поезії 1847-1857 рр.	Т. XII. Т. Шевченко чужими мовами. Переклади Шевченка на інші мови.
Т. IV. Поезії 1857-1861 рр.	Т. XIII. Збірник статей про Т. Шевченка та його творчість.
Т. V. Назар Стодоля. — Різні твори.	Т. XIV. Показчик видань Шевченкових творів, першодруки й окремі видання та список літератури про них.
Т. VI. Повісті: Художник — Наймичка — Варнак.	
Т. VII. Повісті: Княгиня — Музика — Нещасний — Капітанша.	
Т. VIII. Повісті: Близнята — Мандрівка.	
Т. IX. Журнал.	

Видавництво видрукувало вже всі 14 томів.

Перший наклад деяких томів цього видання Творів Тараса Шевченка видав Український Науковий Інститут у Варшаві під редакцією Павла Зайцева.

Другий і третій наклад цього видання (з деякими ще ніде не друкованими новими томами) видало Видавництво Миколи Денисюка з нагоди ювілейних святкувань (1961 і 1964 рр.).

14-томове видання творів Тараса Шевченка видавництва Миколи Денисюка друковане на доброму папері, в люксовій оправі, в імітації шкіри, з позолоченням, у мистецькому оформленні Едварда Козака.

Ціна за всіх 14 томів цього монументального видання лише

- 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.
- або з 4% знижкою, себто
- 72.00 дол. за готівку при замовленні.

Видавництво висилає всі 14 томів негайно по одержанні замовлення.

Замовлення слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 WEST CHICAGO AVENUE — CHICAGO, ILL., 60622 USA

КНИЖКА

з цією маркою —

найпевніший
приятель
української
родини

СТАЛІ ПОКУПЦІ ВСІХ НАШИХ ВИДАНЬ —
це окрема категорія реєстрованих Читачів, що в новій системі продажу
наших видань купують

КНИЖКИ ПРЯМО ВІД ВИДАВЦЯ
Сталі покупці одержують всі наші видання по зниженій ціні
з доставою до дому без окремої доплати.
По ближчій інформації звертатися до видавництва.

**ПРОДАЄМО СВОЇ ВЛАСНІ ТА ІНШІ ВИДАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ**

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА	
II Гаслова Частина VIII томів в полотні	дол. 100.00
в півшкірі	" 120.00
АНГЛОМОВНА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА	" 37.50
СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО ТА НОВОГО ЗАВІТУ	
в шкіряній оправі з позолоченням	" 20.00
в полотняній оправі з позолоченням	" 15.00
в полотняній оправі	" 12.00
Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ -- X томів (11 книжок)	" 90.00
Михайло Грушевський: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ V томів	" 36.00
Тарас Шевченко: ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА I-XIV	" 75.00
ШЕВЧЕНКОВЕ СЛОВО І СЛАВА, антологія перекладів з Шевченка чужими мовами за редакцією Богдана Кравцева	" 7.00
Іван Франко: ТВОРИ — XX томів	" 76.50
Юрій Клен: ТВОРИ -- III томів	" 10.65
Богдан Лепкий: ТРИЛОГІЯ МАЗЕПА (6 томів)	" 21.00
Ярослав Пастернак: АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ	" 15.00
Д-р Матвій Стахів: УКРАЇНА В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР, томи 1-7 тв. опр.	" 32.20
Олекса Кузьма: ЛИСТОПАДОВІ ДНІ 1918 р.	" 5.00
Микола Ковалевський: ПРИ ДЖЕРЕЛАХ БОРОТЬБИ	" 6.80
В'ячеслав Липинський: ЛИСТИ ДО БРАТІВ ХЛІБОРОБІВ	" 4.50
Ілля Вітапович: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ	" 13.50
Антін Рудницький: УКРАЇНСЬКА МУЗИКА	" 9.50
Олекса Повстенко: КАТЕДРА СВ. СОФІЇ В КИЄВІ	" 12.50
Леонід Мосендз: ОСТАННІЙ ПРОРОК	" 6.00
Наталена Королєва: ЩО Є ІСТИНА?	" 5.50
Уляна Кравченко: ХРИЗАНТЕМИ	" 5.50
Юрій Тис: НА СВІТАНКУ	" 4.50
А. Драган: МАЄМО КАРДИНАЛА, українською і англійською мовами по	" 5.00
Іван Багряний: ЛЮДИНА БІЖИТЬ НАД ПІРВЮЮ	" 6.00
Володимир Несторович: СЕРЦЯ І БУРЕВІЇ	" 6.80
Микола Понеділок: СМІШНІ СЛЮЗИНКИ	" 5.00
Зосим Дончук: ПІРІВА -- роман	" 4.00
Микола Лазорський: ГЕТЬМАН КИРИЛО РОЗУМОВСЬКИЙ — іст. роман	" 6.80
Юліян Радзкевич: ПОЛУМ'Я, історична повість	" 4.50
Юрій Мошинський: У СВІТІ МИСТЕЦЬКИХ ЧАРІВ — враження з подорожі	" 5.00
Євген Онацький: У ВІЧНОМУ МІСТІ	" 4.00
М. Л. Подвезько: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК	" 6.00
М. Л. Подвезько: АНГЛІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК	" 6.00
К. Г. Андрусиниш: УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИЙ СЛОВНИК (коло 110.000 слів)	" 13.00
Rev. I. Nahayewsky: HISTORY OF UKRAINE	" 5.00
S. Stechishin: TRADITIONAL UKRAINIAN COOKERY	" 5.50
Iesya Ukrainka: SPIRIT OF FLAME	" 3.50
UKRAINIAN ARTS	" 5.00
СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІ - героїчний епос XII віку	" 13.00
ЛЬВІВ Літературно-мистецький збірник	" 16.00
УКРАЇНСЬКІ СІЧОВІ СТІЛЫШ 1914 — 1920 (Альбом)	" 8.75
ІСТОРІЧНІ ПОСТАТІ ГАЛИЧИНИ 19-20 СТ.	" 4.00
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	" 12.00

Всі ці видання продаємо на догідні сплати за окремим договоренням.

Замовлення приймаємо без завдатку.

Замовлення слати на адресу нашого видавництва.

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL. 60622 — U.S.A.

КНИГА, НЕОБХІДНА В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Видає:

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

НАЙКРАЩИЙ ПОДАРУНОК ПРИ КОЖНІЙ НАГОДІ!

ДРУГА ГАСЛОВА ЧАСТИНА ЕУ-2

Нові передплатники

Вісім томів (1-8) — полотно 120.00 дол.

Вісім томів (1-8) — півшкіра 144.00 дол.

Дотеперішні передплатники

За додаткові чотири томи (5-8) — полотно 60.00 дол.

За додаткові чотири томи (5-8) — півшкіра 72.00 дол.

Продає :

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА В ЧІКАГО

на догідні сплати по дол. 5.00 місячно

На бажання висилаємо проспекти

Замовлення слати на адресу :

**MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. Chicago 22, Ill. USA**

ОВИД

H O R I Z O N

Vol. XVII № 3 July-September 1966

EDITOR

Mykola Denysiuk

PUBLISHER

Mykola Denysiuk Publishing Co.
2226 W. Chicago Ave.
Chicago, Illinois 60622, USA
Tel.: EVerglade 4-3868

REPRESENTATIVES:

South America:

Mychajlo Danylyshyn
c. Mozart 614

Buenos Aires, Rep. Argentina

Australia

Fokshan Library & Book supply
16a Prospect St.
Glenroy W. 9. Vic.

England

Ukrainian Booksellers
49 Linden Gardens
London W. 2.

Second-class mail privileges
authorized at Chicago, Illinois

Authorized as Second-class mail,
Post Office Dept., Ottawa

Composition & printing by
Mykola Denysiuk Printing Co.
2226 W. Chicago Avenue
Chicago, Illinois 60622 — USA

All rights reserved under Inter-
national and Pan-American
Copyright Conventions
Subscription \$4.00 yearly
\$1.00 per Copy

Видає й редагує
Микола Денисюк

Мовний редактор —
Роман Завадович

Надісланих рукописів редакція не повертає, як теж не веде листування з приводу невикористаних матеріалів. Статті, підписані прізвищем чи псевдонімом автора, не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція застерігає собі право скорочувати статті й виправляти мову. Всі права застережені.

Річна передплата:

Австралія і Англія — шіл.	30.—
Бразилія — крузейрів	480.—
Аргентина — арг. пезів	240.—
ЗДА, Канада і ін. — дол.	4.—
Німеччина — Д.М.	10.—
Франція — фр. фр.	15.—

З М І С Т

Роман Завадович — Скрізь „чужа” і скрізь „своя” (Пам'яті Наталени Королевої)	5
— Покликані і вибрані	7
Софія Парфанович — Автор і видавець	9
С. Самбірський — З наукової поїздки до Європи	15
Олена Василева — Зелене світло	19
Олег Коверко — Ескізи над віддаллю	20
— Франко очима студентів	21
Олена Гікава-Сацюк — Франко як людина	22
— Комунікат про скликання 2-го З'їзду Українських Журналістів Америки і Канади	26
Дм. Штогрин — Україніка в Конгресовій Бібліотеці	27
Осип Залеський — Іван Франко в музиці	31
— Основник Українського Пласту	34
Ю. Перхорович — До генези назв „поляни і поляки”	35
Олесь Бабій — Скульптор Антін Павлось	42
— Вісті Товариства Українських Бібліотекарів Америки	45

На обкладинці Наталена Королева

ВІТАЄМО ДЕЛЕГАТИВ-УЧАСНИКІВ

ІХ-ГО КОНГРЕСУ

УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ (УККА)

БАЖАЄМО БАГАТО УСПІХІВ

Видавництво Миколи Денисюка

Редакція і Співробітники „Овиду”

Від видавництва

„Овид” появляється цим разом своєчасно при кінці кварталу у вересні 1966 р. Наступне число появиться в грудні 1966 р.

Гості, що відвідали наше видавництво в останньому часі: Преосвященний Андрей Сапеляк, Єпископ для українців в Аргентині; Впр. о. Василь Мельник ЧСВВ (місіонар з Бразилії); д-р Кость Паньківський (Арізона); д-р Василь Яшан (Саскатун, Канада); проф. Осип Залеський (Бофало, Н. Й.); п. Михайло Данилишин, почесний голова централі Т-ва „Просвіта” в Аргентині та ін.

Повне Видання Творів Тараса Шевченка в 14-ти томах буде ще в продажу, бо ми видрукуємо ще бракуючі томи, які були вже випродані. Матимемо ще деяку кількість комплектів до продажу й приймаємо ще замовлення. Хто ще не придбав собі цього монументального видання Творів Тараса Шевченка, має змогу собі купити. Цілість — всі чотирнадцять томів коштують лише 75.00 доларів на сплати, навіть по 5.00 дол. місячно або з 4% знижкою, себто 72.00 долари при заплаті до 30 днів від дати замовлення. Замовлення приймаємо без завдатку. Для вигоди друкуємо при кінці цієї сторінки картку замовлення.

Поза редакцією „Овиду”. В останньому часі ми відвідали знову низку імпрез, що заслуговують на окремі репортажі-звітування, але через брак місця, відзначимо деякі з них у наступному числі „Овиду”.

Наше листування припізнено через великий навал праці видавництва, друкарні й книгарні. Ми вибачаємося, за припізнені відповіді, навіть нашим найближчим співробітникам.

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION (Act of October 23, 1962; Section 4369; Title 39, United States Code).

1. Date of filing: September 22, 1966.

2. Title of publication: “OVYD-HORIZON”.

3. Frequency of issue: Quarterly.
4. Location of known office of publication: 2226 W. Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622.

5. Location of the headquarters or general business offices of the publishers: 2226 W. Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622.

6. Publisher: Mykola Denysiuk Publishing Company 2226 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. 60622.

Editor: Mykola Denysiuk 2226 W. Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622.

Managing editor: Mykola Denysiuk.

7. Owner: Mykola Denysiuk, 2226 W. Chicago Ave., Chicago, Illinois 60622.

8. Known bondholders, mortgagees and other security holders owning or holding 1 percent or more of total amount of bonds, mortgages or other securities: are none.

9. Paragraphs 7 and 8 include, in cases where the stockholder or security holder appears upon the books of the company as trustee or in any other fiduciary relation, the name of the person or corporation for whom such trustee is acting, also the statements in the two paragraphs show the affiant's full knowledge and belief as to the circumstances and conditions under which stockholders and security holders who do not appear upon the books of the company as trustees, hold stock and securities in a capacity other than that of a bona fide owner. Names and addresses of individuals who are stockholders of a corporation which itself is a stockholder or holder of bonds, mortgages or other securities of the publishing corporation have been included in paragraphs 7 and 8 when the interests of such individuals are equivalent to 1 percent or more of the total amount of the stock or securities of the publishing corporation.

10. This item must be completed for all publications except those which do not carry advertising other than the publisher's own and which are named in sections 132.231, 132.232, and 132.233, postal manual (Sections 4355a, 4355b, and 4356 of Title 39, United States Code).

A. Total № copies printed (Net Press Run) Average

№ copies each issue during preceding 12 months and Single issue nearest to filing date: 1.500 B. Paid circulation 1. To term subscribers by mail, carrier delivery or by other means. 1.175. 2. Sales through agents, news, dealers, or otherwise 180. C. Free distribution (including samples) by mail, carrier delivery, or by other means 84: D. Total № of copies distributed (Sum of lines B1, B2 and C) 1.439.

I certify that the statements made by me above are correct and complete. Mykola Denysiuk, editor and publisher.

..... Тут відтати

ЗАМОВЛЕННЯ

До Видавництва Миколи Денисюка

Цим замовляю 14-томове ПОВНЕ ВИДАННЯ ТВОРІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА:

☐ за 75.00 дол. на сплати до 3-ох місяців.

☐ за 72.00 дол., себто з 4% знижкою при заплаті готівкою, висилаючи чек (моні ордер) при замовленні.

Моя адреса:

Підпис:

Скрізь „чужа” і скрізь „своя”

Пам'яті Наталени Королевої

Ще на початках дослідження української літератури Микола Дашкевич (1852-1908) у своїм „Отзів-і” звернув увагу на одну з характеристичних ознак тієї літератури. Цю ознаку він назвав „народність змісту”. Одночасно, згадуючи про „стремління народности до самовияву”, Дашкевич указував також на зв'язок української літератури з загальноєвропейськими літературними течіями.

Ці течії проявляються у двох головних видах: формальному (без уваги на тему-зміст твору) і тематично-сюжетному (без порушення ustalених літературних форм). Однак може бути і сполучення обох видів, і тоді про приналежність твору вирішує тільки мова та ім'я автора. Завданням літератури на вищому щаблі розвитку є — без уваги на те, якою мірою вона стала дзеркалом „народности” — сягати також до тем позакрайових, екзотичних, світових. Як не живе народ відокремлено на своїй території без зв'язків з іншими народами, так і його література не може обмежитись виключно „свійською” тематикою. Одним з показників вартості тої чи іншої літератури є її перекладний сектор — засвоєння кращих творів чужих літератур з метою ознайомити з ними своїх одномовних читачів. У статті „Теорія і розвій історії літератури” Іван Франко писав, що в кожній літературі треба відрізнати національне від інтернаціонального, досліджувати процес засвоювання й перетравлювання чужого матеріалу та чужих форм і, навпаки — слідувати за процесом вкладу національної літератури в загальну світову скарбницю творчого слова.

Чужі теми й сюжети стрічаємо вже в нашій літературі старої та середньої доби і то навіть у переважній кількості. Тож не була новою їх поява і в момент відродження української літератури на базі народної мови наприкінці XVIII ст. Її „батько”, Іван Котляревський, автор „Енеїди”, використав „імпортовану” тему, взятую

з грецької мітології, але важніше те, що вклав у неї власну ідею, для якої чужа тема послужила тільки формою.

Таких прикладів використання неукраїнської тематики для вияву української ідеї маємо в нашій літературі більше. Узавши тему з часів переслідування християн Нероном, Шевченко в „Неофітах” розкрив тиранську природу російського царату. Таким самим шляхом пішла подекуди також Леся Українка. У низці своїх глибоких думкою творів з далекими від українського життя сюжетами й конфліктами вона розв'язувала або пропонувала для розв'язки не тільки загальнолюдські, але й тогочасні українські проблеми. Напр., в „Оргії” в образі римлян вона дала характеристику московських можновладців, а в постанях греків — тієї частини української інтелігенції, що вислугувалась Москві, збагачуючи її культуру. Вже не вдаючись до алегоричних засобів, а просто для прикладу Леся Українка використала тему визвольної боротьби шотландців, яку оспівала в поемі „Роберт Брюс”.

Інша група творів української літератури — це та, що збагачує її сюжетами з життя інших народів без будь-якої тенденції, з чисто описовою метою. Тут завдання автора — повести уяву читача широкими дорогами світу, показуючи йому в реальному образі життя інших народів, заспокоюючи його цікавість та збагачуючи його інтелект новими фактами. Михайло Коцюбинський дав нам низку мистецьких оповідань з життя наших близьких сусідів, татар і молдаван. Далі, бо до народів Азії й Африки, сягнула Наталена Королева — оригінальна постать на тлі української літератури, яку збагатила низкою екзотичних творів, виводячи її тематично на ширші світові обрії.

Життєвий шлях Наталени Королевої закінчився. Вона померла кілька місяців тому в Чехії, де провела останніх 36 літ свого життя — спершу з своїм чоловіком Василем Королевим-

Старим, а потім удовою під опікою прибраних дітей, чеських сиріт, які згодом одружилися й успадкували від неї невеликий домик серед кукурудзяних піль і виноградників.

Літературна праця Наталени Королевої чекає на своїх дослідників — критиків, літературознавців і біографів. Багато фактів з її життя і праці ще взагалі не відомі. Те, що пишемо сьогодні про неї, є лише скромною згадкою на пошану видатної співробітниці нашого видавництва „Овид”, з яким вона на схилі віку співпрацювала і де опублікувала низку своїх останньо написаних або зредагованих творів.

Наталена Королева уродилася 1888 р. в Еспанії, в містечковості Сан Педро й була дочкою нащадка старого українського боярського роду Адріяна Дунін-Борковського та еспанської аристократки Марії Клари де Кастро (офіційне родове прізвище значно довше). Доля не судила їй жити осілим життям, водила її по світі з одного місця на друге. Наталена згадувала напівжартома, що сповнилося те, що їй напроорокували під час одної етнографічної екскурсії андалузійські цигани: „Скрізь чужа і скрізь своя буде, а ніде ні дому ні родини не матиме” (див. „Що є істина” ст. 282, примітки). Училася Наталена в Парижі, Римі, Києві й Петербурзі, працювала в Україні, Італії, на Близькому Сході Азії та в Чехії. Мала три докторські дипломи і вивчила 9 європейських та орієнтальних мов. Хоч у Франції закінчила медичні науки, а в Києві їх нострифікувала, то вроджені зацікавлення звернули більшу її увагу в сторону археології, історії та етнографії. Ці студії послужили їй як джерело багатючих матеріалів для літературної праці, яку розпочала в 1909 р. французькою мовою.

Перебуваючи на Близькому Сході та працюючи при розкопах в Єгипті, Персії й Вірменії, Наталена вивчила добре перську й арабську мови та ознайомилася з культурою східних народів. Сприяло цьому і знайомство, а згодом подружжя з Іскандером Гак Гаманіш ібн Курушем із знатного перського роду. Іскандер, визнавець релігії парсів, званої також „поклонниками святого світла”, прийняв римо-католицьку віру, щоб, мовляв, і по смерті перебувати разом із своєю дружиною. Однак подружжя, хоч і щасливе, було короткотривале. Іскандер помер, і молода вдова одружилася згодом з українським письменником і громадсько-політичним діячем Василем Королевим-Старим. Відти, мабуть, треба б починати дослідження факторів, що зробили Наталену українською письменницею. Щоправда, Наталена деякий час проживала в Україні, була свідком творення української державности та деб'ютува-

ла як українська письменниця в 1919 р., але написала всі свої українські твори після того, як опинилася разом з чоловіком на еміграції.

На її український сантимент могли вплинути такі моменти, як свідомість походження із знатного роду, що своїм коренем сягав ранніх часів Київської Русі і мав видатних представників у кругах козацької старшини на переломі XVII-XVIII стол., а також факт, що два предки по матері — альбігонець Гільєльмо де Кастро, а потім Карльос де Кастро переселилися колись у давнину з Еспанії в Україну. Про Карльоса писала Наталена Королева: „Його історію я розповіла в повісті „Предок”, виданій 1937 р. Рід де Кастро, нащадків Гільєльма, існував ще в Україні перед першою світовою війною. Я їх знала”. Все таки головну заслугу в приєднанні Наталени до української літератури мав її чоловік Василь (умер в 1941 р.). Залишившись із чоловіком у Чехії, Наталена написала всі свої твори українською мовою, яку вивчила досконало. Від 1929 р. Королеви поселилися на околиці містечка Мельнік, де, як уже згадано, придбали на власність невеличку посілість. По другій світовій війні, залишившись без засобів прожитку, письменниця, дарма що каліка (в неї не згиналася в коліні нога), останками сил працювала фізично в недалекому підприємстві: плела кошики або насипала рижу в мішечки. Щойно літературні контакти з українськими видавництвами на еміграції облеглили матеріальні умови її життя.

Перебуваючи за своєї молодости в Україні дуже коротко, Наталена не мала можливості вивчити добре ні місцеві обставини, ні народний побут. Не ознайомлена достатньо з українським життям, не могла про нього писати. А втім, її увагу заповнювали далекі обрії культури середньовіччя і минулих тисячоліть, праісторія, містика давніх релігій. Свідчення про сиву давнину, збережені в руїнах і в „духовій археології” — переказах та легендах. Вона копалася в землі і в стосах архівних паперів, знала безліч деталей з минулого побуту і вірувань старовинних, середньовічних і сьогочасних східних народів, цікавилася історією біблійних постатей і племен, студіювала релігійні системи. Але в „колисці християнства”, в самій Палестині письменниці-мандрівниці не пощастило побувати. Зате вона одержала велику допомогу від свого дядька, римського прелата і ватиканського бібліотекаря Євгеніо де Кастро, що промандрував пішки слідами Христа всю Святу Землю й передав Наталені багатий матеріал — тексти, записки, рисунки й світлини. Ними вона опісля користувалася при різних нагодах.

І так, під її пером з'являлись один за одним твори того гатунку, якого досі не було в українській літературі — повісті, оповідання, репортажі, спогади, деякі автобіографічного характеру. Залізний літературний фонд Наталени Королевої — то „Інакший світ“, „Во дні они“ (1935), „1313“ (1935), „Сон тіні“, „Легенди старокіївські“, „Без коріння“, „Предок“ і врешті „*Quid est Veritas?*“ („Що є істина?“) в 1961 р. Це здебільша твори, що їх написання вимагало великого знання, спертого на глибоких історично-археологічних та етнографічних студіях. І дарма письменниця жартуючи написала до видавця Миколи Денисюка: „Я ж собі тільки така „сільська стара Шехерезада“, яка нічого іншого не знає й не вміє, як тільки розповіді-казки“. Ці „казки“ стали основою її літературного розголосу. Одну з найкращих, хоч і найкоротших, її характеристик подав Іван Коровицький такими словами:

„Слідами Лесі Українки вийшовши поза українські теми, сягає стародавній і новозавітній тем, доби середньовіччя, пише оповідання з життя Азії, не боячись торкатися проблем позаприродного: містичне в бутті людини й природи особливо притягає її в шуканні у світі гармонії, а над світом — живого Бога“ (Енци. Українознавства, т. II).

Покищо не знаємо, що сталося з архівом Наталени та Василя Королевих у Мельніку. Можливо, що в його паперах ховається не одна вказівка, цінна для історика літератури. Невідомо, чи або наскільки літературознавці за залізною за-

слоною схочуть або дістануть дозвіл розбирати архівну спадщину „проскрибованої“ пари письменників, чи, може, відкладуть її до недоступного „спецфонду“. Знаємо тільки, що письменницею цікавилися керівники літературного життя в Україні. Коло 1960 р. її відвідали представники Інституту Літератури при Академії Наук УРСР і взяли один примірник її автобіографічного нарису „Шляхами і стежками життя“. Після того, як письменниця передала другий примірник свого життєпису до Мюнхену, а третій до Сарселю, в неї не залишилося навіть чорновика. Наталена Королева згадувала в листах, що дала київським літературознавцям „право друкувати його (біографічний нарис — пр. ред.) після моєї смерті“. Та чи вони взагалі друкуватимуть? Тому добре, що у вільному світі збереглися ще два інші примірники.

Смерть заслуженої оригінальної письменниці Наталени Королевої ще не означає цілковитого припинення публікацій її нових творів. Але вже й те, що дала українській літературі Наталена за свого життя, запевнює їй видне місце в галерії видатних майстрів мистецької прози і, зокрема, серед тих, що збагатили її світовими темами. Де-хто зараховує її вибрані твори до т. зв. „великої літератури“, що заслуговує на переклади. Окрема вдячна згадка належить їй від нас за те, що, хоч була поліглотом, зробила мову українського народу мовою своїх літературних творів і залишилась їй вірною до смерті.

Р. З.

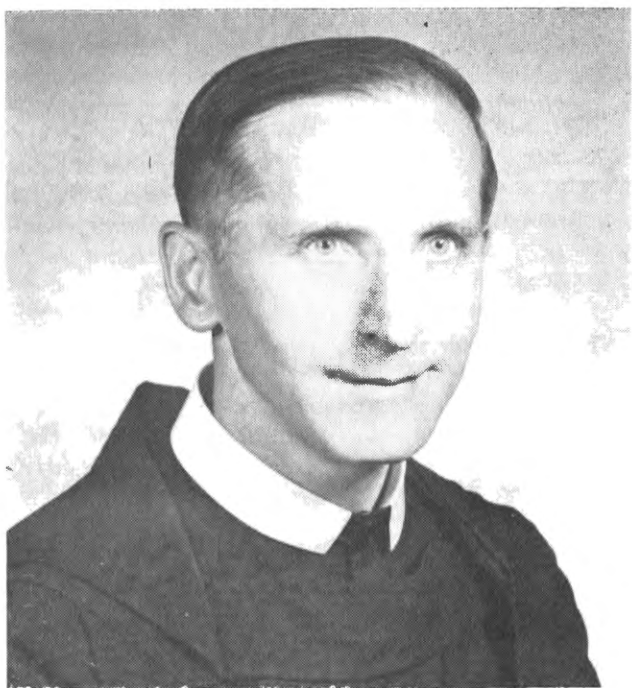
Покликані і вибрані

В Євангелії св. Матея наведені слова з Христової притчі про покликаних і вибраних. Покликання бувають усякі, та, згадуючи про духовні покликання, маємо на думці тих, що пішли на поклик Бога працювати в Його винограднику, себто стали священиками Христової Церкви.

Недавно українська католицька громада Дітройту відзначила 25-літній ювілей священства двох заслужених ченців Василіянського Чину, що, як свідчать плоди їхньої праці, були не тільки „покликані“, а й „вибрані“. Бож годі не уважати „вибраними“ тих священиків, що з особливою пильністю, вмінням та ентузіазмом сповняють своє відповідальне післанництво, добиваючись непересічних успіхів. Ювілятами були о. д-р Інокентій Лотоцький ЧСВВ, парох церкви Непорочного Зачаття Діви Марії в Гемтремку, і о. д-р Володимир Гавліч, ЧСВВ, священик тієї ж церкви. Відзначення 25-ліття відбулося вдячним відгомном всюди в Америці й Європі у серцях тих, що

Ювілятів знали і мали честь та приємність з ними або під їх проводом співпрацювати — в Бельгії, Відні, Нью-Йорку, Чикаго, Гленкові, Гемпстеді, Давсоні, врешті в Дітройті.

Життєві шляхи обох Ювілятів пробігали не раз один поруч одного. Обидва були висвячені Преосв. Кир Павлом Гойдичем в Оломунці в розпалі 2-ої всесвітньої війни, обидва завершили у Відні теологічні та гуманістичні студії докторськими дипломами, обидва стали видатними організаторами релігійно-громадського життя, місіонерами-проповідниками, духовними вчителями, виховниками-опікунами молоді. Чотири роки тому їх шляхи знову зішлись, цим разом у Дітройті, в одній церкві, в одній парохії, в тому самому шкільництві — на службі Богові й рідному народові. Крім того, о. Інокентій відомий як кол. протоігумен американської провінції ЧСВВ, а о. Володимир — як ініціатор релігійного видавництва „Слово Доброго Пастиря“.

о. д-р Івокентій Лотоцький ЧСВВ

о. д-р Володимир Гавліч ЧСВВ

Їх щира відданість Божій Справі, патріотизм, знання, особиста культура, скромність, працьовитість і організаційний хист з'єднали їм усюди справжній авторитет, пошану і любов. Відверто можемо сказати, що щасливі ті миряни, які мають таких зразкових душпастирів і духовних провідників, як згадані Ювіляти.

При нагоді цієї короткої згадки про заслу-

жених священників вміщуємо світлину одного з мистецьких малюнків (гл. стор. 41), якими за стараннями парохіян під проводом пароха о. І. Лотоцького прикрашено церкву Непорочного Зачаття в Дітройті-Гемтремку і світлину з Шевченківського концерту, у виконанні української молоді в Дітройті, що відбувся під проводом обидвох ювілятів у переповненій учасниками, найбільшій аудиторії міста Дітройту (гляди світлина нижче).

Автор і видавець

Я поспішала: наставав для міста небезпечний час. Звичайно коло десятої гуділи сирени, сповіщаючи тривогу. Тоді треба скритись у бункері або принаймні в підвалі. Бункер був певний, бо зроблений під горою, а підвали могли тільки захистити від поранення кусками скла або будівельного матеріялу, коли дім розпадався в руїну. Від „порядної“ бомби він не захищав. Навпаки, тоді дім валився і повністю западався у підвал та погребував під руїнами тих, що там схоронились.

Я сама не була пожилицем Ісєбуку. Мое тимчасове призначення було за тридцять миль на захід від Ісєбуку в містечку, де я працюва-

динки й на вулиці Марії Тереси. До одного з них я зайшла.

Пан Микола сидів за прилавком і розглядав книжку. Писав якісь замітки на шматку паперу.

— Маю клопіт з своїми дівчатами та їхніми немовлятами.

З круглого, завжди привітного обличчя поглянули на мене з допитливим усміхом карі очі. Бо й дивно! Чим він міг мені допомогти? Невже це тільки моя скарга чи журба з тих щоденних, які мав кожен з нас?

— А, мені здається, що можете. Треба мені популярної книжечки про догляд за немовлятами. Мушу почати культосвіту, як кажуть наші

Авторка Софія Парфанович з видавцем Миколою Денсюком в Чикаго 1966 — 25 літ після першої зустрічі в його книгарні в Ісєбруці.

ла в фабричних „яслах“. Наше містечко було подекуди неважне, і три фабрики були замалим об'єктом для повітряних операцій. Тому, принаймні досі, ми не мали налетів. Все ж довкола нас було пекло, земля гула й дрижала, небо палахкотіло і загрозливі громи й блискавиці падали з його синяви на нас, у нічому неповідних, звичайних людей.

Сьогодні мені треба було бути в Ісєбуку. Окрім фахових справ, я мала зробити покупки.

Європейські камениці, ряди будинків у середньоевропейському чи германському стилі з вузьким входом і вузьким фронтом, решта будинку на подвір'ї. Гострі дахи. Такі були бу-

„приятелі“. Дівчата привикли до неї, і, може, цим шляхом я траплю до них.

Пан Микола на хвилину задумався. Його очі пробігали рядки книжок, що спочивали на полицях. Було їх чимало. Полиці щільно одна понад одною пробігали уздовж стін та майже зникали в глибині просторого приміщення. Були то переважно книжкові фонди книгарні „Овид“, що існувала у Львові за німецьких часів. Панові Миколі пощастило вивезти скрині книг до Австрії. Тут, майже в останньому кутку її, він і разом з ним книжки дожидали зміни.

Він підійшов до стіни, добув брошуру і з тріумфом підніс її мені. Було якраз те, чого

мені треба: Догляд за немовлятами — д-ра Ганьківського.

— Чудово! Куплю весь ваш наклад!

Наклад! Пан Микола засміявся і приніс мені ще два примірники. Це було все, що мав. Ми сміялись тепер обидвоє. Я поглянула в вікно. Люди поспішали. Гули сирени.

— Що ж, тепер вам нема куди йти. До бункера далеко, хати ви не маєте, а разом з цим підвалу. Залишайтесь у мене! Якось, може, переживемо і цей день.

З ваганням я поглянула на господаря і власника цих скарбів.

— А ви самі що робите в таку пору?

— Залишаюсь із моїми книжками і... дожидаю зміни.

— Маєте надзвичайну видержливість і безстрашність. А що, якби так...

— Те саме може трапитись кожному в його приміщенні. Врешті, тут мій скарб і, коли його має знищити бомба, то й мені байдуже.

Пан Микола зсунув залізну штору крамниці, і ми залишились серед книжок, що дрімали на полицях. А був то справжній скарб, майже невичерпна криниця краси, знання й узагалі різного роду творчості поколінь і поколінь — від Біблій і записників через твори Шевченка й Франка до останніх видань. Частина з них появилася в Україні, дещо у Кракові. З подивом я розглядала їх. Уява малювала мені людину-бджолу, як збирає пилок і зносить його до вулика. Напевно роками він збирав та зберігав ці книжки. Але чи варті вони були його життя — найбільшого скарбу людини?

Я уявила собі вагу, десь підвімену в просторі. На одній терезі — життя людини, на другій — її праця, її зусилля, — коротко, обсяг і зміст життя, що мав рівноважити його ціну, як життя самого, фізичного. Я не вміла вирішити питання, як не вирішило його так багато, багато людей. Все ж не один з них швидко вирішував справу і за свій твір, чи разом з ним, ішов на муки й смерть. Ні, я не вважала свого приятеля за Сократа, Галілея чи Коперника. Але на той час він був свого роду героєм. Книжки були його скарбом, предметом його мрій і плянів на майбутнє — в ті часи, коли одна скриня ковбаси чи масла була більше варті, ніж книги найбільших творців.

— — — — —

— Знаєте, то непогане сховище. Якби так над головою був ще склад книжок, було б ще безпечніше, — я засміялась.

Нагадалось, як мій брат, побачивши стоси задрукованого паперу моєї останньої книжки, зведені додому — большевики вже починали своє володіння в місті — сказав: „Ти знаєш, той папір — то досконале сховище від бомб“. Було то в давні, добрі часи, коли ще щойно починали злітати з повітря „малі пташки“ — чверть- чи півтоннові бомби. Атомових та водневих ще не було. Як добре жилося тоді! Можна було знову йти голіруч на Бастилію.

Пан Микола поглянув на мене з хитрою посмішкою.

— Добрий господар про все подбає, коли потреба. Нагорі я маю ще частину книжок. Там теж друкарські машини. Як тільки успокоїться і вирішиться так чи сяк, заберусь до друкування газети. Не жити ж нам, як глухо-німе стадо! А там і книжки.

Гук заглушив останні його слова. З горішніх полиць посипалися книги. Слідувала детонація за детонацією, струс за струсом. Припавши до стіни, ми дожидали найгіршого.

Все ж, воно не прийшло. Літаки відлетіли, і детонації стихли. Ще тільки вибухали часові бомби, горів фосфор, валились і далі доми. Підіймаючи та розміщуючи книги, ми мали почування полегші й навіть блаженства.

— Не думайте, що то кінець! — став „потішати“ мене пан Микола. — Зараз прилетить свіжа ескадрилья і буде нове пекло. Вони роблять кілька рейдів один за одним.

І справді, швидко повторилось те саме. Але воно діялось по той бік ріки, і бомби були призначені для мосту, рейок і станцій.

Наші книжки заспокоїлись та, хоч і чуйно, стали дрімати. Яка б не була сила в них, вони не були спроможні рятувати себе. Вікова сила книг, що вміла струшувати ціле життя людини, рити землю й кричати проти неба, була безсила віч-на-віч людського божевілля. Дві палітурки, і твір письменника між ними.

Ми сиділи один проти одного і говорили. Щоправда, час від часу ми здригались, коли вибухи були близько, але, помовчавши хвилину, продовжували свою розмову.

— Так, отже, ви, як той легендарний змії, сидите тут і доглядаєте своїх скарбів.

Ми засміялись.

— Але, скажіть мені, як ви уявляєте собі дальшу долю — свою і своїх скарбів.

— Я сказав вам: газета й видавництво, друкарня.

НОВИНА!

НОВИНА!

Софія Парфанович

Н А

С Х Р Е Щ Е Н Н Х

Д О Р О Г А Х

Повість з мандрівки по чужині.

*Книжка має 420 сторінок друку в
твердій люксовій оправі,
з позолоченням.*

Ціна — 5.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу:

Dr. Sophie Parlanowycz
3347 Grant Street
Detroit 12, Mich

Я побачила у своїх спогадах велику шевченківську друкарню, слухала гомону машин, нюхала інтелігентний запах мастила і друкарської фарби. Лінотиністи грали на машинах, наче піяністи на інструментах, з-під преси виповзала довга й широка стрічка, її відбирав хтось, стрічка гугнула й переходила у другу машину, що фальцювала. І так далі.

Я зідхнула.

— Знаєте, можна любити машину чи машини. Я мала приятеля, що нюхав сталь і милувався її запахом. Ви напевно закохані в машини. Я люблю їх теж. Але продовжуйте свої мрії й пляни.

Коли вже все скінчиться, ми виїдемо за море. Куди? В пляні Аргентина. Я розвідав усе про цю країну і знаю, що там найбільші можливості для моїх видавничих задумів. Вивчаю щільно еспанське.

В той момент наші рожеві мрії перервав страшний гук.

— Мабуть, поцілили міст, і він вилетів у повітря. — Пан Микола мав уже досвід в оцінці повітряних дій. Але скажіть, що ви думаєте, і які у вас пляни?

— Я стараюсь не думати. Минуле за мною, а майбутнього не бачу перед собою. Може доведеться працювати десь прибиральницею чи якоюсь малоплатною робітницею. І ще бути вдячною за те. Ні про що мріяти!..

Пан Микола задумався. Літаки відлетіли, і в повітрі настала тиша.

Знаєте що? — почав згодом. Ви письменниця. Я читав вашу першу збірку нарисів, і вона дуже надійна. Ви мусите писати далі. У вас є про що писати, ви ж лікарка, а люди завжди цікаві, що діється за білою завісою — назв'їм це так. Медицина оточена таємністю, що принаджує людей. Але, до речі, чи ви маєте щось написане?

Я завагалася. В мене було кілька невикінчених скринтів і то якраз з лікарської ділянки. Треба було над ними працювати, але якось не кортіло до них.

— Маю і не маю, — заявила я. — Знаєте, що мене найбільше принаджує? Тематика з життя тварин. Я люблю їх. Коли я була мала, я мала кицю. Вона давала мені так багато ніжності й ласки, що заступала мені материнську любов. Того я ніколи не забула, і Сюзька залишилась у моїх споминах назавжди. Коли я була хвора, вона лежала разом зі мною й наспівувала мені свою милу, ніжну колискову. При тому „місила“ своїми сірими лапками. Час від часу вона розкривала свої подовгуваті очі й дивилася на мене з запитом, наче б бажала довідатись, як я

почуваюсь і чи мені краще. Її ніжне „м-р-р” заспокоювало й додавало відваги. Часто в мене боліли зуби — в ті часи молочних зубів не лікували. Що могла зробити мама? Дала мені полоскати рот гарячою шалвією, налила якогось спирту, мабуть камфорового, до вуха, пов'язала мені обличчя теплою хусткою, і то було все, чим вона могла мені допомогти. Я полоскала рот, ходила по хаті і плакала. Найгірше було вночі, коли всі спали, і я була сама, залишена своїм мукам. В таку пору єдина Сюйка не спала, ходила поруч мене й ніжним муркотом запрошувала до ліжка. Зморена й вимучена, я прилягала, Сюйка тулилась до мого обличчя, гріла його і співала заспокійливо. Сльози болю збігали з мого обличчя і падали на Сюйчин козушок. Вона злизувала їх. Я скаржилась перед нею на свою самоту, біль і страждання. О, Сюйка була ніжною матусею — мені й своїм малим! Я любила її і ніколи не забула її ніжності. Моя дорога, любачиця!

Згодом я мала більше тварин, власне, котів. Останній мій кіт Бицьо був наймиліший, найсолодший, найніжніший з усіх, і я залишила його на поталу долі в лемківському селі. Як тільки думаю про це, моя совість стає тяжка і докори мучать мене. Я не повинна була брати його з дому, а коли взяла, везти до кінця. Але то окрема сумна історія. Може колись і про неї напишу...

Пан Микола поглядав на мене із співчуттям і зрозумінням. Він теж, як і я, любив кицьок.

— Чи маєте вже написане те про Сюйку? — запитав. — І чи маєте більше оповідань про тварин? Знаєте, у мене виникла думка: дайте мені скрипт, і я видам його в Аргентині. У нас література про тварин дуже скупа. Якби не казки і не Франко, мабуть, узагалі не існувала б. І так то все: байки-казки, а про справжнє життя тварин мало хто писав.

Я застановилась. Дещо там у мене було, але воно ще не готове до друку. Багато чого загалом не існувало, а дещо тільки в моїй уяві.

— Ні, дорогий пане, воно ще в мене не готове до друку. Це тільки почини. Це тільки задуми. Їм треба дати життя, опрацювати їх і щойно тоді думати про друк.

Ми погодились, коли напишу про тварин, пішлю панові Миколі, де б він не був.

— — — — —

Роки пройшли з тої пори.

Ми залишили руїни, чужу землю й пішли в мандрівку. Пан Микола поїхав до Південної Америки, я — до Північної. Він став будувати видавництво, а я — боротись за своє життя. Праця по шпиталях, наука, боротьба, тяжка бо-

Галя Лагодинська
ДО СОНЦЯ - ДО ВОЛІ

(Мандрівка юности)

Сторінок 256 Тверда оправа
Ціна дол. 3.00

Книжка великої літературної вартости

„ОСТАННІЙ ПРОРОК”

роман ЛЕОНІДА МОСЕНДЗА

456 сторінок друку. Ціна книжки: у твердій оправі \$6.00, в картоновій — \$4.50. Видано заходом Ділового Комітету для видання творів Л. Мосендза в Торонті.

Замовляйте в Адміністрації „Овиду”.

ротьба. Письменник десь приховавсь і зник під тяжкими зусиллями стати і тут повноцінним, кваліфікованим лікарем. Гори книг, чужа мова, іспити...

Я знемоглась. Здавалось, що „ляжу в нерівній боротьбі”. Я була хвора і ледве могла підвестись чи пройти пару кроків по хаті. Я була самотня.

...до мене підходила Сюйка, і я плакала, втуливши обличчя в її колушок. Я тулилась до неї, киці мого дитинства. Її солодкий спомин зогрівав мене. Я підносила сумне обличчя й дивилася на екран своєї уяви. На ньому я бачила лісничівку, біля неї Цапуня і Сільву, Розбоя і папужок та Іллю Даниловича — черепаху. Їх я знала з оповідань, про них я чула колись. Інші ж, як Ілля Данилович, були моїми тваринками у Львові. Там, крім пацієнтів і книжок, жив Ілля, жили папужки, слимак і філодендрон і багато їх, дорогих моїх приятелів.

Я підносилась з ліжка і кидала виклик життю та смерті.

Про них я написала й післала скрипт панові Миколі, до Буенос Айресу.

Так постала збірка „У Лісничівці”, один із перших випусків Денисюка. Так я дала життя

звірам, що приносили мені тепло і спогад про Батьківщину. І післала їх у світ, щоб несли те саме читачам.

Згодом прийшла черга на Биця і Фіка, героїв моїх книжок. І на тих, що про них тільки розділ-два в інших моїх книжках, як от Муйнци в Тиролі і всі звірі в обидвох „Дібровах”.

Не раз запитували мене читачі, як це сталося, що я, лікарка, стала писати про тварин. Я ніколи не розказувала їм того, що написала тут. Я тільки відповідала їм: я люблю їх. Любови доволі, щоб створити і найцінніший твір.

Але, на те, щоб зробити його книжкою, треба було ще Денисюка. Він видобув його з небуття, і обіцянка, яку я дала йому тоді серед руїн Інсбруку, вела мене і підносила із зневіри, захочувала писати й перемагати зло. Іспити ж я склала й відкрила лікарську практику.

Але я ніколи вже не стала таким і тим лікарем, що вдома. Замість того, я стала письменницею.

А Денисюк пройшов теж нелегкий шлях напочатку в Аргентині — шлях боротьби з труднощами. Опісля переселився до Чикаго і тут заснував видавництво і друкарню. Там теж звели нас наші шляхи: автора і видавця.

ДРУКАРНЯ ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

приймає замовлення на всякі

ВЕЛИКІ Й МАЛІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ

українською, англійською та іншими мовами.

**Приймає до друку офсетом або на плоскій машині
КНИЖКИ, ЖУРНАЛИ, ПРОПАМ'ЯТНІ КНИГИ НАШИХ**

УСТАНОВ, ПОРТРЕТИ тощо.

з гарним оформленням і оправою всякої величини.

**Виконання робіт скорі й дуже дбайливе (зразком можуть
послужити такі видання, як твори Тараса Шевченка,**

Трилогія Богдана Лепкого, „ОВИД” і інші).

Ціни низькі.

**Роботи доставляємо до всіх місцевостей у ЗДА, Канаді та
інших країнах.**

За ближчими інформаціями звертайтеся на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PRINTING COMPANY

2226 W. Chicago Avenue — Chicago 22, Ill. — USA.

ТАРАС ШЕВЧЕНКО — ПОВНЕ ВИДАННЯ
ТВОРІВ, I — XIV ТОМІВ. ВИДАВНИЦТВО
МИКОЛИ ДЕНИСЮКА, ЧІКАГО 1959 — 1963.
ТВЕРДА ОПРАВА, З ПОЗОЛОЧЕННЯМ. ЦІНА
75.00 ДОЛ.

У шевченківські ювілейні роки (1961-1964) одним із найдостойніших пам'ятників Генієві України є повне видання його творів. Думки Шевченка такі глибокі, а ідеї такі непроминально-вічні, що довести їх до свідомості читача в ясній, переконливій і правильній інтерпретації може тільки справді науково-критичне видання, підготоване передовими шевченкознавцями нового часу.

Ми знаємо, з якою запеклістю намагаються вороги українського народу сфальшувати, применшити й ослабити ідейну сторону творчості Шевченка, заперечуючи чи промовчуючи те, що в ній найістотніше — національний елемент. Цій згори й віддавна запланованій акції гальмування впливу національного поета-державника на свідомість його народу і приглушування його патріотичних закликів мусимо протиставити такі видання його творів, які б давали повний, прозорий і вірний образ його духовості і робили це солідно, відповідально та авторитетно. Бо боротьба за справжнього Шевченка та оборона його величної ідеології перед ворожим наступом — це одночасно бій за майбутню Україну, за виховання й підготову сьогочасного й майбутніх поколінь до чергових історичних завдань.

Наша й зацікавлена Шевченком чужинецька літературна критика ствердила без сумніву, що одним із таких видань, в яких живе й діє дух справжнього Шевченка, є повне критичне видання його творів, що появилось в рр. 1959-1963 у в-ві М. Денисюка в 14 томах. Це збірна праця цілої низки учених шевченкознавців, починаючи членами довоєнного Українського Наукового Інституту у Варшаві й кінчаючи членами теперішнього НТШ та УВАН на еміграції. Тому воно і найповніше, і найдокладніше, і найбагатше на нові здобутки науки шевченкознавства. В ньому вся духовна спадщина Шевченка: поезія („Кобзар”), драматичні твори, повісті, доступне досі листування, репродукції рисунків і малярських картин, зразки перекладів його творів на інші мови, а також замітки й пояснення до текстів, найновіша й найповніша бібліографія та збірник статей про Шевченка і його творчість. Можна сміливо сказати, що такого видання українська вільна наука ще не мала, що це — за словами проф. Я. Рудницького — „останнє слово справжнього наукового шевченкознавства”.

Отож, повне видання творів Шевченка в 14 томах — це не тільки достойний нерукотворний пам'ятник Шевченкові, здвигнений українською вільною наукою, яка єдина має можливість правильно інтерпретувати творчість Поета, але й найкращий ювілейний подарунок українському народові, передусім його еміграції. Мета видання — донести творчість Шевченка в найбільш зрозумілій, доступній та естетичній вигляді до розуму й серця всякого читача, а тим самим підняти українську свідомість у масах і спрямовувати енергію та зусилля всієї спільноти на здійснення національних і вселюдських ідеалів Добра, Краси і Правди, що були у Шевченка універсальними символами Божих і людських моральних вартостей. Одночасно це монументальне видання вже навіть самим своїм зверхнім виглядом з найкращої сторони репрезентує перед чужинцями наші видавничі осяги і наш культ найбільшого поета-пробудника України. Тож не диво, що вдоволені читачі називають це видання „великим вкладом в українську культуру і великою користю для нашої загальної справи”.

Повне 14-томове видання творів Тараса Шевченка всіма сторонами заслуговує на те, щоб стати не лише прикрасою мешкання кожної свідо-мої української родини, але й бути справді творчою лектурою для всіх нас, особливо ж для молоді та підростаючих поколінь, що не бажать відстати від рідного берега й шукають на ньому цілющих джерел духової сили, потрібної для здійснення предківських заповітів.

3 наукової поїздки до Європи

(Спостереження про наукове і студентське життя, висловлені на Інавгураційному Вечорі Укр. Студ. Громади в Чикаго)

Їздив я до Європи не як турист, а як професор американського каледжу із спеціальним завданням.

Що було та є предметом мого досліджу? Справою, якою тепер займаюся, є методика навчання модерних мов. Іде про те, наскільки можна уліпшити методику, щоб американські студенти вчилися модерних мов успішніше та скоріше. До цієї ділянки належить мовна лябораторія, тобто вправи у вимові, інтонації і под., а також засоби унаочнювання, як відповідні мапи, табелі, зорові таблички із словами тощо. Все це належить до т. зв. модерної слухово-мовної методи в сьогочасній лінгвістиці.

Приїхавши до Європи, я відразу приступив до праці. Насамперед спрямовано мене до Німецького Вільного Університету в Берліні, бо Берлінський Університет має виклади до кінця липня, а вакації починає щойно в серпні. Отже, почав я відвідувати виклади мовного відділу та робити нотатки. Відвідав я виклади російської та німецької мови і відбув госпітальності мовних клас у берлінській гімназії.

Напевно всіх цікавить, яка є методика викладання чужих мов у Берлінському Університеті, та який рівень цих викладів. Мушу сказати, що до 1957 року Європа вела перед у ділянці навчання мов. Советські спутники в 1957 році викликали своєю появою прямо революцію поглядів на навчання чужих мов в Америці. Американське громадянство, zagrożене советською ривалізацією, звернуло куди більшу увагу на шкільництво, щоб надолужити втрачений час. Спеціальну увагу звернено на навчання чужих мов. Напр., у Каліфорнії стейт ухвалив закон, що кожна дитина мусить вивчати хоч одну чужу мову. Як дальший наслідок цього, звернено увагу на ліпші методи навчання, заведено мовні лябораторії, допоміжні таблички і под. Отже, у практичній лінгвістиці американські школи перехопили провід від європейських шкіл. Методи навчання в Америці є модерніші, безпосередні, живіші та навчають скоріше чужої мови. В Європі ще далі переважає давня академічна метода. Професор сидить за катедрою і викладає, а студенти слухають. Зате в американським каледжі чи університеті професор і студенти беруть взаємно живу участь у викладі, практикуються дія-

логи, ставлення студентами питань своїм товаришам і под.

Берлінський Університет, хоч має модерні будинки та гарне влаштування, досі ще не мав мовної лябораторії. Правда, мене запевнили, що гроші на це вже є. У жовтні м. р. мала бути заінстальована мовна лябораторія. Професори модерних мов у Берліні, що користуються більш розговорною метою та доручають студентам під час викладу читати тексти й давати відповіді, мають ліпший успіх. Взагалі, ці професори вдержують живий безпосередній контакт із студентами. Маю на думці лекторати модерних мов.

Ліпше стоїть справа на семінарах, де студенти читають доповіді й ведеться загальна дискусія. Це відповідники американських вищих курсів конверсації та літератури. Тут виявляється, що в теоретичній лінгвістиці Європа ще далі займає перше місце, зате у практичному мовознавстві, — можна сказати, — перед веде вже Америка.

Був я на семінарі російської літератури проф. Юрія Стрідтера. Це балтійський німець. Там обговорюють тепер модерну російську літературу, твори Пастернака й інших. Заторкують формальні мистецькі засоби, як метафори, символізм, футуризм і под., також погляди Потебні на літературу та інших критиків. Семінар поставлений на високому рівні, однак хвилює те, що студенти замало беруть участь у дискусії, професор говорить найдовше і забирає авторитативне слово. Це не подобається американським студентам, а європейських нудить і вони дрімують... Все таки, я помітив, що європейські професори вже також мають ближчі зв'язки з студентами, розмовляють, навіть деколи жартують з ними.

Щодо наукового рівня викладів, то він високий. Професори стараються подавати матеріал всесторонньо та об'єктивно. Не буду подавати тут прізвищ професорів, але згадаю, наприклад, про виклади советського права проф. Медера на Берлінським Університеті. На ці виклади приходило все багато студентів. Професор подавав матеріал цікаво та дуже об'єктивно насвітлював національні проблеми Сов. Союзу, так що і українець не міг би ліпше цього зробити.

Коло університетів видно розпочаті будови

різних лабораторій та інститутів. Отже, Європа старається розбудовувати університетські приміщення. Німеччина має 25 поважних університетів того роду, як Колумбійський чи Гарвардський, і крім того, інші вищі школи. У Бонні створено окрему міністерську Шкільну Раду для цього шкільництва.

Таксамо у Граці бачив я будову хемічних лабораторій. Досі вони були в кімнатах медичного факультету, а тепер матимуть окреме просторе приміщення. Отже, Європа науково працює та розвивається.

Мушу окремо згадати Інститут ім. Гете у Мюнхені. Завданням цього інституту є сприяти розвитку німецької мови та культури за кордоном. Тому цей інститут влаштовує виклади для професорів німецької мови за кордоном. Але найважливіше те, що Гете-Інститут у Мюнхені — це найліпший мовний Інститут у цілій Європі. Має всі електронічні мовні лабораторії та всі інші потрібні засоби до навчання. Улаштований він так, як найліпший американський університет.

У працях Гете-Інституту я брав участь упродовж трьох тижнів, слухав викладів та інфор-

мував про стан навчання чужих мов в Америці. Було там 40 професорів із 19 країн: з Франції, Португалії, Болгарії, Югославії, Італії, Англії, Голляндії, Польщі, Бельгії, Японії, Швейцарії, Тунісу, Мадярщини, Данії, Фінляндії, Америки, Альжиру, Конго та Еспанії. Розмови та дискусії були цікаві і все приносили щось нове.

Треба додати, що в німецьких, італійських та інших університетах Європи вчать також українські професори. Вони здобули собі ці становища пильним трудом, працею і солідністю. Треба було б лише, щоб вони всі були зорганізовані. Тоді представляли б наукову силу, яка відіграла б більшу роль на користь наукової правди про Україну.

Тепер кілька слів про студентське життя в Німеччині та Європі. Насамперед Берлін. Тут дозволю собі зацитувати кілька уривків із свого щоденника.

„...Пишу ці рядки на лавці серед квітів. Випогодилось, і гарно гріє сонце. Недалеко мене студентська харчівня-„менза“. Тут можна дістати студентський обід уже за одну марку і 10

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ В ДОБІ ДИРЕКТОРІЇ УНР

В 7 ТОМАХ

Монографічна праця проф. Українського Вільного Університету

Д-РА МАТВІЯ СТАХОВА

Ця монографія містить вперше всебічний образ державотворчої дії української нації від листопада 1918 по листопад 1920, а одночасний основний огляд оборони Української Держави на всіх фронтах мілітарних і дипломатичних.

В цій праці використано невідомі до тепер українські та не-українські джерельні документи (французькі, британські, німецькі, польські, американські, московські і інші) текстуально так, що кожний читач сам може собі виробити свій власний погляд на окремі періоди історії відновленої самостійної, соборної і суверенної Української Держави.

До тепер появилася 7 томів цієї монографії.

Ціна всіх дотеперішніх 7 томів в полотняній твердій оправі 32.20 дол.

Ця праця видана в рамках Наукового Товариства ім. Шевченка — Бібліотека Українознавства.

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60622 — U.S.A

фенігів - коло 30 ам. центів. Дуже дешево, але обід гірший, ніж був під час 2-ої світової війни, коли треба було мати харчові картки. Казала мені одна студентка, що студенти нарікають на цей харч, і не дивуюся... Я їв ці обіди кілька разів і, як кажуть, мав їх досить. Унизу в „мензі” є буфет, де можна дістати чай і ще дещо, але усе також якесь несмачне. Виглядає, що харч тут ще найліпший по ресторанах і готелях. В перерахуванні долара на марку харчі все таки дешевші, як у Чикаго. Але вертаймось до студентів. Тяжко тут дістатись на студії медицини й фармації. Шкільний рік ділиться на семестри. Цікаво, що тут студенти мають велику державну допомогу й легко дістають працю. Є навіть такі, що студіюють медицину без ніякої допомоги з дому. Вони працюють або няньчать дітей в американських родинах у Берліні, бо американці тут ліпше платять, ніж у себе, в Америці. В Берліні платять 2 дол. за годину. Студентське організаційне життя дуже багате... Багато доповідей, дискусій, демонстрацій — усе під гаслом демократії, й від цього зачасто вживаного слова робиться аж нудно...”

Для орієнтації подаю перегляд доповідей, що їх улаштовують різні студентські товариства. Я віднотував собі такі доповіді:

1. Культурні взаємини між Францією та Німеччиною по другій світовій війні.

2. Чи церкви є також комерційними підприємствами? (Цікаве, що доповідь на цю тему влаштувала католицька студентська громада).

3. Сексуалізм та панування над собою.

4. Советський Союз і Захід — порівняння природознавчих дослідів.

5. Президент Де Голь та його валютні і сільсько-господарські вимоги.

6. Російська (!) судова реформа. (Цю доповідь для студентів мав проф. Бернс з Америки).

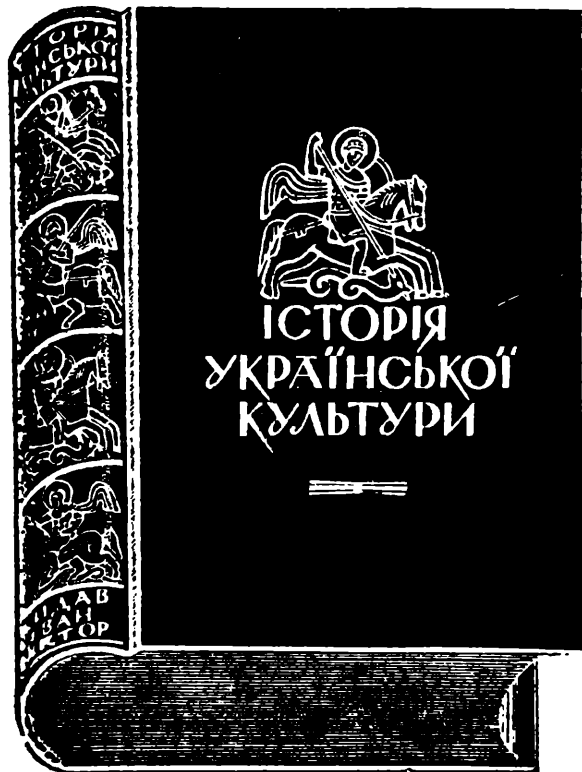
7. Революція та еволюція в латинській Америці.

8. Політика китайського комунізму.

На мою думку, найліпше влаштований Інститут Політичних Наук при Берлінському Університеті. Прекрасний модерний павільйон з бібліотекою та їдальнею. Коли я там почав дискусію з студентами, то одна студентка виразно заявила, що німецькі політики мусять бути тепер мудріші та кращі дипломати, ніж досі. Молоде німецьке покоління думає та здає собі справу з багатьох проблем. Між іншим, у Східноєвропейському Інституті викладає один професор-українець. З ним я мав окремі розмови.

Студенти можуть дуже легко дістати стипендії на студії за кордоном. На ці стипендії виїжджають студенти з Берліну на студії до

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (ДРУГЕ ВИДАННЯ ДОПОВНЕНЕ ДО 1964 РОКУ)

Так виглядає І.У.К. в поменшенню.
Дійсна величина 10 x 7½ x 1½ цалів.

Вже вийшла з друку — перший том.

(Цілість має два томи)

Видання І.У.К. люкеусове, на найкращому папері, тверда обкладинка, оправлена в імітацію шкіри, з золотодруком та целюїдовою охоронною обгорткою, так, як належить українській культурі.

Перший том має розділи:

Мітологію, Побут і Письменство.

Разом 480 сторінок друку і 322 ілюстрацій.

Ціна першого тому \$ 12.00

Замовлення висилати до нашого в-ва.

(Відляти, виповнити і вислати:
ДО ВИДАВНИЦТВА МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

Замовляю Історію Української Культури (перший том) в ціні \$ 12.00. Належність пересилаю чеком, моніордером, готівкою в листі. (Коли готівкою то в порученім листі).

Книгу прошу вислати на адресу:

.....

.....

Америци, Франції чи кудиінде. Варто згадати, що при кожному університеті ведуться спеціальні курси російської мови, а студенти-яужинці в Берліні мусять пройти курси німецької мови. Між іншим, ці курси проф. Маннака ведуться методично дуже добре. Я їх відвідав і сам також скористав.

У Вільному Берлінському Університеті студіює коло 200 американських студентів, але цікаво, що це єдине представництво, яке не має власної студентської громади. Коли я спитав про причину, то деякі американські студенти сказали, що це було б недобре, бо тоді вони говорили б між собою по-англійськи, а так мусять говорити по-німецьки.

У Берліні студіює коло 3000 чужинецьких студентів. Тому тут про багато справ існує відмінна думка, ніж напр. у Чикаго.

На форумі університету в Західній Берліні промовляв італійський президент Сарагат. М. ін., спитав одну студентку, хто він. Вона не знала... Говорив на тему: „Наукова й культурна співпраця між німецьким та італійським народами“. Він запевняв, що в Європі не буде миру без об'єднаної Німеччини. Послався на слова Кеннеді під час його перебування в Берліні. Це все в рамках об'єднання й єдності вільної Європи. Вжив вислову: „Молода Німеччина“. Є тут і такі студенти, що студіюють для розваги. По студіях хочуть їхати до Бразилії, Аргентини або до СРСР. Але це останнє було, мабуть, сказане на те, щоб почути мою реакцію. Я сказав, що життя в Советському Союзі — це не жарти...

Цікаво, що студенти-медики є проти суспільного забезпечення, хоч воно в Німеччині існує вже давно. Це тому, що це забезпечення не сприяє необмеженим заробіткам лікарів.

Одної суботи ввечері я відвідав із знайомим важливу вулицю на Швабінгу, Леопольд-штрасс-

се, де відбуваються нічні проходи, гомонить каварняне життя й де модерні студенти виставляють напоказ свої вироби та модерні образи. Вулиця має широкі хідники, відмежовані тополями від дороги, і це ввечері справляє гарне враження. Багато тут молоді й zalюблених пар, що проходжуються або сидять за каварняними столиками. Тут ці столики, так само, як у Римі, уставлено на хідниках під голим небом. Так само біля хідників студенти продають вироби з емалі та свої модерні образи, часто карикатури. Інші студенти, що носять одяг і зачіски на подоби англійських „бітелсів“ малюють тут удень образи на плитах хідників... Цікаве, що те саме роблять студенти в Берліні, Відні, Римі, Парижі... Дехто, мабуть, правдиво завважує, що ця студентська молодь виявляє між собою дивну схожість, без огляду на державні кордони, і є предвісником нової епохи, коли розваляться залізні заслони і молодь усіх країв буде жити спільним духовим життям.

В Європі тепер дуже модний та популярний обмін студентами. У Парижі, Берліні, Відні, Мюнхені, Празі, навіть у Римі, я зустрів студентів українського роду, які дуже радо приймали б у відвідини під час вакацій до українських студентів в Америці, а тоді наші студенти з Америки могли б їхати на місяць чи на два до Мюнхену, Відня і под. Вони говорять мовою німецькою чи французькою, але не забувають, що вони українського роду. Вони хотіли б побачити країну, де живуть студенти українського роду, що говорять також англійською мовою. Це можна легко здійснити і таким чином започаткувати співжиття молодішої генерації українського роду на різних континентах. Такий обмін можна зорганізувати на базі родинних знайомств. Ініціативу повинні проявити студентські громади.

СВЯТЕ ПИСЬМО СТАРОГО та НОВОГО ЗАВІТУ

повний переклад,
здійснений за оригінальними єврейськими, араміїськими та грецькими текстами

ПІД ЧАС ДРУГОГО ВАТИКАНСЬКОГО ВСЕЛЕНСЬКОГО СОБОРУ

РИМ, 1963

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІЯН

Старий Завіт 1070; Новий Завіт 352 сторінки

Мапи та кольорові ілюстрації.

Ціна:

В шкіряній оправі з позолоченням	20.00 дол.
В полотняній оправі з позолоченням	15.00 дол.
В полотняній оправі	12.00 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу „Овиду“.

Зелене світло

Я верталася з роботи додому досить пізно, і після вечері залишалося менше як десять годин до ранку, коли мусіла схоплюватись, щоб встигнути на працю. Так бувало в найкращому випадку — себто, коли приходила до хати відразу після праці й коли не було ніяких зборів, обов'язкових для співробітників. В останньому випадку мала до ранку лише 6-7 годин, і таких днів було більше, ніж звичайних. Розраховувати на єдиний вільний день — неділю не доводилось. То був день великої метушні. Єдина можливість підтягти кінці.

Для літературної праці залишався лише той час, що його можна було викроїти серед тижня. Я не могла поскаржитись, робота в мене була цікава, творча, але душу свою я вкладала в свій власний літературний твір. Художні переклади завжди захоплювали своїми проблемами.

Вікно моєї кімнати виходило в сад. Крізь верхів'я височених столітніх дерев з горішнього поверху було видно верх високого будинку, що своєю фасадом виходив на протилежну вулицю, а внутрішніми вікнами — теж у сад.

Увечері серед освітлених вікон мою увагу завжди вбирало одне, освітлене зеленим абажуром настільної лампи. Взимку це світло надавало зеленкуватого відтінку занесеним снігом вершечкам дерев, а влітку пробивалося крізь листя.

Коли білі й червоні вогні у вікнах того будинку погасали, зелений все світився.

Працюючи пізно вночі, часом я дивилася крізь віти на зелений вогник і думала: Он там теж людина і над чимсь думає... І це надавало мені енергії. То ніби мій співник, невідомий мені друг, що підтримує мене в хвилини втоми й сумнівів. Кімната належала самотній людині, і там було темно, аж поки власник не вертався пізно ввечері додому і не вмикав зеленого світла.

Так минали роки. Те, над чим я працювала, вийшло друком, гарно ілюстроване і було нагородою за безсонні ночі. Незабаром книжку перевидали, і це тішило мене. Здала до видавництва й інший твір, теж дорогою ціною відпочинку й сну.

І весь час тривав якийсь дивний зв'язок із зеленим світлом. З того вікна теж було видно, що, коли вогні в нашому будинку погасали, зеленим світилось мое...

Настали тривожні роки, тривожні й трагічні. Тридцять років. Настали ночі, після яких не дораховували багатьох. Люди ночі зоріли¹⁾. І тепер мимоволі частіше я поглядала на вікно:

чи все там гаразд? Хто це був? Науковець? Письменник? Однаково небезпечно...

Однієї ночі спокійне зелене світло настільної лампи розпливалось і потонуло в яскравому білому, що бризнуло із стелі після другої години по півночі. Можна було розпізнати силуети людей, що рухались по кімнаті...

Другого вечора кімната була темною. Минули ще три ночі — світла в ній не було. А на четвертий вечір увімкнули горішнє світло, і відтоді там оселились люди, що не потребували настільної лампи з зеленим абажуром...²⁾.

¹⁾ Ніч зоріти вночі не спати.

²⁾ Цей спомин навіяний під час мого перебування у Флориді, в Маямі Біч, де, проти вікна моєї кімнати ввечері спалахувало на пальмі зелене світло. Коли сунув, на пальмах уздовж берега засвічувались різнокольорові вогники, а блискучий смарагд так настійливо дивився у моє вікно, що викликав цей спогад.

Маямі Біч, 25 серпня 1963 р.

Дзвіниця Катедри Св. Софії в Києві.

Ескізи над віддаллю*)

ПІСНЯ ПРО ЮНІСТЬ

Ти юність. Лети із сонцем.
Лети на бронзових обіймах променів,
плетися зеленими покосами
неспілої отави
і розливайся скошеними запахами рути
серед гір тугої пам'яті.

Ти юність. Лети.
Пливи по синім виднокрузі моря
на нагих тінях стегон;
вийся довгими в'юнами
по слизькій камінній бистрої ріки
і ринь, мов ранній поцілунок
із берегів теплої ночі
і стрімких обривів розбудженого дня.

Лети. Ти сонце.
Лети і переплітайся летом ластівки
у млосному вітрі весни;
досягай струнких корон беріз
і шукай ласк пестошів
на щоглах білої кори.
Пливи по верховіттях зеленого жару
і збирай розквітлу радість
із гнучких обіймів верболозів;
пливи і досягай найтонші промені краси
із зелених шарудінь
різнобарвних відображень.
Пливи.
Розпливайся раннім вітром
по склистих усміхах шовкових трав
і збирай яскраві відблиски роси
із чорних очей квітів,
скрито криючись
перед палаючим обличчям променів.
Пливи по садах ірію
і ротом пий терпкий сік дерев;
створи із нього солодку радість нектару,
налий в горючі ренети
і розведи казкові вітражі
на рвучих раменах закоханих сонетів.

Будь зі сонцем.
Пливи і смійся пісню соняшника.

Будь зі мною.
Пливи у сні зоряних ланів,
насолоджуйся теплим тілом ладану
і укладай незкінчені пестоші літеплих дощів
у плутанину паралельних дзеркал.

Пливи.
Лети,
і не прокидайся із сну соняшної райдуги.

БЛАКИТНА НОСТАЛГІЯ

Ти змучена.
Спочинь.
Лети.
Лети тепер на віях вітру,
бо в твоїх очах лаври радості.

Я заплету зелень лісу
у твоє волосся
і пошлю шукати
блакитних променів туги
серед глухого безділля
ласкавих лип.

Тоді я буду радий,
радий як рання роса
на оксамитних стеблах
сонної конвалії,
бо ти полетіла з вітром
і залишила сліди туги
на вогких барвах цвіту.

Серед пожовклих корон дерев
я залюбки ждатиму
на випар осені,
щоб полетіти малою молекулою
на зустріч з тобою;
полетіти,
щоб уже ніколи не повернутися
із світу блакитної туги.

Микола Лазоровський
ГЕТЬМАН КИРИЛО РОЗУМОВСЬКИЙ
Історичний роман
Тверда оправа. 752 сторінки
Ціна 6.80 дол.
Замовлення слати до В-ва „Овиду”

*) Вибране з першої збірки поезій Олега Коверка, що появилася тепер у Чикаго п. н. „Ескізи над віддаллю”.

Франко очима студентів 1966

Між цьогорічними імпрезами, присвяченими Іванові Франкові, слід відмітити Високошкільну Конференцію п. з. „Франко очима студентів 1966”, влаштовану заходами Союзу Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) у співпраці з студентськими громадами Чикаго та Урбани. Конференція відбулася в Іллінойському Університеті в Чикаго 18 і 19 червня 1966 р. То була перша наукова українська конференція в тому модерному й монументальному „кемпусі”, якого будову недавно закінчено. Конференція складалася з чотирьох доповідей і двох літературних вечорів.

Першого дня доповідачами були Олег Коверко і мгр Олена Гікава-Сацюк. О. Коверко, молодий український поет, автор збірки „Ескізи над віддаллю”, що недавно появилася в Чикаго, в доповіді „Майстерність Івана Франка” проаналізував збірку „Зів'яле листя”. У другій доповіді на тему „Франко як людина”, мгр О. Гікава-Сацюк, студентка порівняльної літератури Іллінойського Університету в Урбані, подала найголовніші риси поведінки і характеру Франка на підставі спогадів про нього і його власних листів. Літературний вечір з виступом членів Пластового Літературного Гуртка з Чикаго, Марійки Кузич і Юрія Миськова, був присвячений творам Великого Каменяра.

Першим доповідачем другого дня була Ліда Саварин, студентка російської літератури Іллінойського Університету в Урбані, яка говорила на тему „Франко очима росіян”. У своїй доповіді на підставі творів і листів Франка, вона доказувала, що погляди, видумані російсько-комуністичними критиками та літературознавцями і потім повторювані українськими советськими літературознавцями про велику любов Франка до російського народу, про його намагання бути то наслідувати російських письменників в українській літературі, про комуністичний світогляд

Теперішній президент СУСТА Богдан Сацюк (справа) на ХУІІІ Конгресі Американського Студентського Об'єднання. Посередині представниця латвійців Рута Прудкалне і зліва представник мадяр Бея Богнар.

і под. зовсім не відповідають правді. Останнім доповідачем був Рональд Едуарде, студент слов'янського мовознавства, також з Іллінойського Університету в Урбані. Він прекрасною українською мовою зреферував стан перекладів творів Івана Франка на чужі мови від перших аж до найновіших. У своїй доповіді п. з. „Франко мовами світу” доповідач згадав також найліпші бібліографії творів Івана Франка, видані на еміграції і в Києві. Літературний вечір був присвячений вибраним поетам двадцятого століття.

Високий рівень доповідей, цікаві теми, факт, що доповідачами були молоді українські адепти науки (за винятком п. Едуардса, який, хоч володіє досконало українською мовою, є чисто-кровним американцем без будь-якого українського чи навіть слов'янського походження), літературні вечори й модерне приміщення в одному з кращих університетів Чикаго справедливо дозволяють назвати цю Високошкільну Конференцію однією з важливіших імпрез на честь Франка. Шкода тільки, що було мале зацікавлення між старшим громадянством, яке пізніше нарікатиме, що наша молодь нічого не робить.

З літературного вечора СУСТА: (зліва до права) Уляна Лиськевич, Юрій Миськів і Роман Завадович (молодший).

Франко як людина

(Доповідь, виголошена на Високошкільній Конференції СУСТА н. т. „Франко очима студентів 1966”, Чикаго, 18-19 червня 1966).

Коли говоримо про Франка, то переважно про його твори, про нього, як про суспільного діяча, про нього, як про автора політичних статей, про нього, як про великого сина України, але рідко пригадуємося над ним, як над людиною. Правда, можна сказати, що Франка як кожний автор є теж і людиною, що, так само, як ми, мусить встати вранці, їсти, одягатися і жити тим дрібничковим щоденним життям, як усі інші. Тому цікаво подивитись, якою людиною був Франко. Чи був він непересічний в такому житті?

Син поета, Петро, так описує свого батька: *Батько залюбки одягався у сірий одяг. Майже завжди носив вишивану сорочку. Любив носити нешнуровані черевики з гумовими боками. На торжественні прийняття одягав чорний „шлюсрок”, рідко фрак¹).*

А в описі Михайла Яцкова Франко виглядає так:

Постать середнього росту, скромний одяг, звичайно бронзового кольору, такий же капелюх, завжди завеликий та з заломаним дном, вишивана сорочка і немодні, звичайні черевики з широкими носками²).

Франкове лице

блідувате... вкриті веснянками, пропорційний ніс, руді вуса й чуприна та сині очі із втомленими червоними повіками³).

Щодо їжі, то Франко був невибагливий, на снідання... пив каву з булкою (часто домашньою), на обід були: росіл, вітамінний суп, з додатком кваску, кропиви, грибів; літом й осінню — яринні та овочеві супи, м'ясо та легуміна... ніколи не кував. У питті був незвичайно здержливий. Рідко пив чарку вина „Злата Ріца” або яке інше далматинське⁴).

Майже в усіх спогадах його сучасників є згадка про Франка як батька. Кожному, хто знав Франка, впадало відразу в очі його відношення до своїх дітей. Він був дійсно надзвичайний під цим оглядом. Не раз бувало, як заходили до нього гості, то він сидів і писав. Одна дитина сиділа на одному коліні, друга на другому, а він писав. Інші знов згадували й дивувались, як він міг писати, коли в хаті четверо дітей беш-

кетували, зчиняли гармидер і крики. Та він, не зважаючи на це все, писав.

Крім інтенсивної праці над власними творами, над перекладами, над редагуванням і виправленням творів інших авторів, Франко завжди знаходив час для своїх дітей. Розказував і писав для них казки, мав час послухати про їхні шкільні пригоди, час від часу помирити і, навіть, деколи навести порядок, як цього було потрібно.

Дуже часто в неділю Франко залюбки брав цілу свою родину поза Львів у ліс і там, проходжуючись, розказував своїм дітям про рослини чи про звірят, які жили в цьому лісі. Його донька пише так:

Тато не тільки любив оповідати нам про звірята і представляти їх, як істоти думаючі, що живуть між собою майже людським життям, але він сам ставився до всіх звірят з надзвичайною любов'ю і ніжністю.

Особливо користалися його опікою бідні сирітки, звірята без дому й захисту, немінні й каліки. У нас, немов у звірячій клініці, постійно перебували: або голодна задрипана кицька, яку тато знайшов холодного дощового вечора десь під плотом і приніс нагріти й нагодувати, або цуценя напівзамерзле, або пташеня з перебитим крильцем⁵).

Дуже любив Франко займатися риболовством, в тому він мав великий досвід. Знав різні роди риб та їхні звички, вмів їх ловити не тільки вудкою, але й власними руками. Дуже часто їхав зі Львова на село, деколи із знайомими, одягався в звичайне сільське убрання і йшов у воду ловити рибу. Це давало йому велике відпруження, задоволення — ну і, звичайно, змогу поласувати риб'ячим м'ясом⁶).

Цікавився він і комашками, збирав їх у пляшечки та заливав спиртом. Дві такі пляшечки знаходяться в музеї Івана Франка⁷).

Іншою приємною розвагою у його житті було збирання грибів, на яких добре розумівся. Раз, гостюючи у знайомих, Франко приніс з лісу багато незнаних грибів. Господар побоювався їх їсти, але Франко сказав господині:

— *Ви, добродійко, зваріть, а я прийду та буду їсти. Жінка послухала Франка, зварила гриби, а коли Франкові по їх споживанні нічого не пошкодило, тоді... всі на другий раз не боялися їх їсти...⁸).*

Хоч деяким його сучасникам здавалося, що

Франко не любить товариства, це не було правдою. Він любив товариство, але, на жаль, не мав доброго і не завжди мав час на товариські розмови.

Довкола себе він любив рух. Найкращий доказ — сам він брав велику участь у вічах і стикався багато з людьми. Не утікав від людей і дуже радий був зустріти співзвучну душу. Деколи він ходив до театру і на концерти. Музику і спів любив дуже. У гостях бував наш поет рідко. Недоставало у нього часу.

Франко був мовчазний і не любив звірятися перед кимнебудь. Душі не відчиняв навстіж, бо знав, що люди увійшли б зараз до неї з брудними чоботами... Він любив прислухуватися, як інші говорили, а тоді і сам сказав кілька слів. А часом оживлявся і ставав говірким.

Супроти жінок поет був ніжний, привітний і ласкавий, але трохи несміливий. До молодих письменниць ставився уважно і м'яко⁹).

Як хто образив Франка, він не гнівався довго, а коли відчував, що сам комусь заподіяв кривду, то жалкував того й якнайшвидше старався його направити¹⁰).

Хоч як любив товариство, то не завжди дбав про товариські форми. Володимир Охримович пише про це так:

Коли я перший раз зайшов до Франка до хати, він сидів за столом і щось писав. Ще в дверях привітав я його словом „добрий день” і поступив кілька кроків наперед, однак він мені нічого не відповів, лише мовчки поглянув на мене і писав далі. Я задержався і, стоячи серед кімнати, чекав, аж він до мене відзветься. Однак він до мене не відзивався і писав без перерви далі. Це тягнулося може з пів години. Накінець він скінчив писати і зложив папери. Щойно тоді запитав мене, чого я собі бажаю, і дуже радо подав мені всі інформації, по які я тоді до нього

прийшов, однак ані не вибачився... за те, що дав мені так довго ждати, ані не просив мене сідати. Видно було, що він зовсім не дбав про товариські форми, а ще більше було видно, що для нього найважливіша річ була праця, письменницька праця, якій посвячував увесь свій час і всі свої сили...¹¹).

Деяких людей вражало це невміння вкласти себе в товариські форми. Коли Франко приїхав раз до Рошкевичів і, вставши під час обіду з-за столу, почав ходити по кімнаті і говорити, це було визнане невідповідним. Йому звернено увагу, щоб він цього не повторив пізніше під час літніх вакацій, і тим самим не „скомпромітував” перед гістьми родини, яка його гостила в себе. Франко, що був тоді студентом університету, щиро прийняв це завваження і достосувався до нього¹²).

Бувало, після ловлі риби Франко ішов увесь мокрий селом, ніс в одній руці рибу, в другій черевики, сурдут і взагалі не звертав уваги на те, що можуть подумати люди¹³).

Під час своєї весільної гостини, коли гості крикнули „Гірко!”, розгублений Франко не знав, що робити, поки йому не показали, що мусить молоду поцілувати¹⁴).

Такий то скромний був наш Франко! Але й він мав свої романтичні пригоди. Об'єктом його першої любови була Ольга Рошкевич, донька священика, з якою він кохався, але не міг одружитися. На жаль, після ув'язнення та суду над Франком, Рошкевичі, що були твердими консерватистами і вважали це плямою на його честі, заборонили дочці одружитися з Франком. Їхнє знайомство тривало шість років. Франко проживав у Львові, вона — на селі, і він деколи гуди приїжджав. Поза тим вони листувалися. Деякі листи збереглися, особливо ті, які Франко написав, вийшовши з тюрми. Він тоді ще не

УВАГА!

НОВЕ ВИДАННЯ

УВАГА!

Повідомляємо зацікавлених, що вже вийшла з друку дуже рідкісна цього роду наукова книжка п. н.

„ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА В МОДЕРНІЙ ДЕРЖАВІ”

Книжку опрацював і видав д-р Михайло Біда. Книжка призначена для свідоміших прошарків нашої інтелігенції та ширшого загалу, що интересується державницькими проблемами й має охоту та добру волю далі поглиблювати свої знання з ділянки модерних економічних наук.

Книжка гарно опрацьована в тверді обкладинки, а ціна її тільки 3.50 дол. Також можна набути за ту саму ціну дуже цінну книжку „ОСНОВИ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЇ”. Питайте в усіх книгарнях або замовляйте безпосередньо в автора на адресу:

Dr. M. Bida, 3416 W. Le Moine St., Chicago, Ill. 60651, U.S.A.

знав, що думають її батьки. В одному з таких листів він обширно розгортає свої плани, погляди і з'ясовує, яким собі уявляє їхнє спільне життя. Правда, деякі листи не попадали в руки Олі, бо їх конфіскував її батько. В одному з таких листів, що уникнув батькової цензури Франко писав:

Кілька разів чув я від тебе слова: покинь тоту роботу, віддайся мені, старайся наперед злучитися зо мною, а тогди вже побачимо, що далі робити. Ти не знаєш, скільки важкої боротьби причинили мені тоті слова, і безперечно були вони причиною не одного разячого дисонансу в моїх листах, до тебе писаних. Думка, що я для тебе мав би покинути своє переконання, видавалася мені такою дикою, не гідною тебе і мене, що не раз бували хвили (у тюрмі), коли я насилу відганяв від себе твій образ. Даруй мені, моє серденько, що се так було, — але ти видиш, я хочу тобі сказати всю правду... Але тим смілише можу тепер сказати, що, як колись ми будемо жити разом (а я вірю твердо, що ми будемо жити разом), а ти, приміром, почнеш знов в'язати моє переконання і здержувати мене від зроблення того, що ми велить робити совість, то я перестану тебе любити, покину тебе, не питаючи на жадні побічні згляди¹⁵).

Таке сильне було почування його обов'язку перед суспільністю і своїм народом.

Проте, крім таких поважних проблем, Франка, поета і письменника, мучила ще одна річ. Він признається Ользі:

А знаєш, — я собі одно викидаю раз-у-раз: чому я не можу або не вмію писати таких ніжних, теплих сердечних листів як ти, — чому навіть такі слова і звороти не йдуть мені якось під перо? Не раз думаю, що ти готова з того вносити, що я холодний і що не люблю тебе або перестаю любити, і тота думка мучить мене ще гірше. Але ні, правда, моя кохана Олю, ти так не думаєш? Ти знаєш, що я тебе люблю так само щиро і гарячо, як ти мене, ти знаєш, що чуття моє, чим гарячіше і глибше, тим менше може переливатися в слова, ти знаєш, що найщиріше цілується мовчачи¹⁶).

Коли Оліні батьки заборонили їм листуватися, тоді Франко знаходив дуже вигадливі способи, щоб доставляти свої листи до своєї милої. Про це так згадує сестра Олі, Михайлина:

Листи доходили в такий спосіб, що часом Олеськів або Полянський (Франкові товариші — О. С.) прислали книжки (розуміється, від Франка), а в тих книжках були предовгі листи, так писані, що треба було багато часу, щоб їх зі-

брати в цілість. Треба було вишукувати за порядком від початку до кінця книжки позначені крапками букви, переносити на папір, і виходив ясно зрозумілий лист. Часом поштою приходив лист в більшому форматі, а в нім заледве пару слів. Мене це здивувало, а сестра каже до мене, щоб я їй приспособила спалений папір зі смальцем. Я їй так зробила, вона потерла по чистім папері і, на велике моє здивування, вийшов лист, густо записаний рукою Франка. Іншим разом потиралось соком з цитрини або соком з цибульки, але в той спосіб писані листи треба було пригріти лиш над вогнем. Розуміється, що перед перепискою в такий спосіб (вони) мусіли порозумітися. Сестра відписувала поштою, а я висила-ла ті листи через довірену дівчину з села¹⁷).

Не тільки листи приходили таким таємним конспіративним способом. Так само відбувалися таємні зустрічі. Одна така зустріч відбулася, коли Франко, вийшовши з в'язниці, написав, що приїде, і просив, щоб його зустріти. Зустріч мала відбутися в лісі, але треба було якось позначити дорогу, щоб не розминутися. Оля доручила молодшій сестрі в'язати по смереках червону волічку, бо це був умовлений знак. Михайлині, молодшій сестрі Олі, це дуже подобалося. Вона в'язала „волічку“, тішилась і казала, що в селі будуть думати, що то якісь чари.

Врешті Олі випало одружитися з іншим. В своєму останньому листі до неї Франко пише, що не зможе вже нікого так любити, як любив її — принаймні не тою самою любов'ю.

Свою жінку, що також називалася Ольга, Франко любив ніжно й міцно. Був завжди вирозумілий і не ставився критично до її недотягнень. З великою терпеливістю вчив її варити, наводити порядки. Ніколи їй не докоряв, що була замало рішуча у вихованні дітей. Його листи до неї були, як до товариша, до свого друга — ніжні, вирозумілі, у них завжди були запити про здоров'я дітей і про неї¹⁸).

Франкова вдача була весела, оптимістична, він і в найтяжчих умовах не піддавався лиху. Звик змалку до простого, скромного життя і тому, коли часом застукала до нього біда й недотатки, це не мало помітного впливу на його духовість. Франко був також відважний. З його біографії відомий момент, коли під час повені перелякані селяни прибігли з вісткою, що вода заливає міст, а на другому березі є люди, яким грозить утрата життя. Франко без вагання перекинув лнву на другий бік, закріпив її і, наражуючи своє життя, перший перейшов міст, щоб рятувати людей. Перший вернувся тою са-

мою небезпечною дорогою, несучи в руках маленьку дитину. В іншому випадку, на прогулянці він забив отруйливу гадюку, опісля жартував і розказував цілому товариству про гадюк, про їхні звички і збивав деякі безпідставні народні повір'я про гадюк¹⁹). Раз урятував життя свого брата, що впав у глибоку річку.

Найбільше Франкові дошкуляло, коли він не мав часу працювати над своїми творами. Тоді він нарікав, як кожна інша людина. Він звирівся своєюм другові:

— Мене так використовують, що вже і жити не хочеться. Я змушений вести коректу чужих праць, справляти переклади на німецьку мову таких перекладчиків, що й до белетристики не годяться, не то до научних діл. Я мушу слухатися, бо моє існування zagrożене. З тої праці я осліп і оглух...²⁰).

Людина, якій часом закидали легковаження товариських форм, коли вона залишала залю, де було небажане товариство, вміла бути надзвичайно ввічлива та прислужлива. Одного разу Франків товариш вернувся спраглий додому, не застав води і почав нарікати. Цей товариш пише про це так:

Роздразнений цим, зачав я в високім тоні гніватися за цю неувагу, та коли це почув Франко, хопив за збанок, побіг до чуркала (джерело в горах) і, поки я спроміг висловити всі мої досади, вода вже з'явилася на столі, і я, засоромлений ввічливістю Франка, о цілу скалю знизив свій тон та, перепросивши всіх присутніх за свою нечемність, заспокоїв свою спрагу й утихомирив свої нерви...²¹).

Та прийшов час коли оптимізм Франка, його доброзичливість, його відкрита вдача, його віра в людей таки заламалися. Його навістила невиліковна недуга, що напочатку спаралізувала йому руки. Чи могла бути більша трагедія для письменника в ті часи, коли ще не було диктофонів? Безвладними руками годі було писати. Разом із цим з'явилися у нього галюцинації. Хворому здавалося, що злі духи зв'язали його руки дротами²²). Коли йому згодом трохи покращало, він міг провадити з людьми цілком нормальні розмови і продовжував свою письменницьку працю, але час від часу привиди верталися до нього. Раз, побачивши криничку, він так промовив до священика, що проводив його додому:

Чи ви, отче, знаєте, звідки бере початок ця моя слабкість? Ото лихі та зависні злі духи спутали мені мої руки тисячами метрів дроту та не дають мені працювати. Але я знайшов на це раду: ось у цім чуркалі мочу я свої руки, а під діланням цієї води чую, як розв'язуються ці дро-

Етимологічний словник української мови

AN ETYMOLOGICAL DICTIONARY
OF THE UKRAINIAN LANGUAGE

Проф. Яр. Рудницького
почав виходити друком у виданнях УВАН
у Канаді.

„Не тільки із звичайної наукової допитливості, але й життєвої konieczности постає дуже важлива потреба в такому словникові..., який би давав відповідь на питання, як те чи те слово історично розвивалось, чи воно оригінальне, чи запозичене з чужої мови. А коли воно чуже, то з якої мови воно прийшло до мови української. Відповідь на такі питання може дати тільки поясняльно-етимологічний словник...”

Сл. п. Проф. Леонід Білецький (1953)
Як виходить із передмови, словник проф. Рудницького опрацьовувався від 1941 року в Празі, ЧСР, потім у Гайдельберзі, Західня Німеччина, а від 1949 року в Вінніпегу, Канада. Є це перший етимологічний словник української мови, що крім літературних слів і назв, подає їхні діалектичні різновиди, історію слів, синоніміку, вивідні форми й походження (етимологію) з обширною літературою в українській і інших мовах.

Цей „наріжний камінь української культури” (за висловом Ю. Лісового) по-являється випусками. Ціна \$ 4.00 першого випуску (букви А-Бе — стор. 1 — 96).

MYKOLA DENYSIUK

Publishing Company

2226 W. CHICAGO AVE.
CHICAGO 22, ILLINOIS — USA

ВИЙШЛА З ДРУКУ

поема Олексі Бабія

„ПОВСТАНЦІ”

Книжка має 180 сторінок.

Ціна одної книжки \$1.75

Поему „Повстанці” можна купити:

Ukrainian Bookstore,
2315 CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL. USA.

Книгарні й кольєртери дістають окупт.

ти та поволі розкріпошуються мої руки; але що то тисячі метрів є того дроту, то ціла та справа йде дуже поволі¹³).

І як несподівано починав про ці речі говорити, так раптом і втихав, мов би не пам'ятав тількищо сказаного.

Коли він опинився знов у шпиталі, добрі люди не забували про нього, але кожному було гірко і тяжко на серці дивитися на цього скошеного велетня, який в непам'яті говорив про все, що підсувала йому хвороблива уява. Вертався до пам'яті і знову западав у темряву ілюзій, кошмарів. В одну таку хвилину, коли він вернувся до притомности, побачив Бохенську, що стояла коло його ліжка і плакала. В нього з очей покотилися сльози. — „Геню, дайте руку”, — сказав він, піднявши свої руки, як міг. Стиснувши своїми руками її руку, він притис її долоню до свого лиця, потримав так хвилинку, далі струсив на її долоню свою сльозу і відпустив руку. — „Візьміть цю сльозу на згадку!” Всі присутні також розплакалися¹⁴).

Франко був великий не тільки як письменник, але і як людина. Живучи в недостатках, серед людських спліток, часто віч-на-віч гострого, прикрого ставлення до нього збоку деяких кругів суспільства, тяжко працюючи і перемагаючи наслідки страшною хвороби, він все таки не падав духом. Найкращим свідцтвом його щирого людського чуття може свідчити момент, записаний у спогадах Мочульського. Бувши вже сильно спаралізованим, майже не володіючи руками та ледве ходячи, Франко прийшов відвідати важко хворого Мочульського.

Він приніс... велику коробку свіжих черешень, що з трудом ніс на грудях, придержуючи хворими руками, поставив її на стіл і сказав:

— Колись ви відвідували мене, а тепер я прийшов відвідати вас... А черешні їжте, вони вам не пошкодять, тільки допоможуть...¹⁵).

ПРИМІТКИ

1) Петро Франко, „Іван Франко зблизка”, Іван Франко у спогадах сучасників (Львів, 1956), ст. 382.

2) „Мої зустрічі з каменярем”, ІФСС, ст. 360.

3) Там же.

4) П. Франко, там же.

5) Анна Франко-Ключко, Іван Франко і його родина (Торонто, 1956), ст. 11.

6) Там же, ст. 31-2.

7) П. Франко, ст. 383.

8) о. Олекса Волянський, „Мої спомини про Івана Франка”, Спомини про Івана Франка (Львів, 1927), ст. 65-6. (Бібліотека „Нового Часу”, ч. 7).

9) Михайло Мочульський, „З останніх десятиліть життя Івана Франка (1896-1916)”, ІФСС, ст. 432-3.

10) Там же.

11) Д-р Володимир Охримович, „Причини до біографії і характеристики Івана Франка”, СпІФ, ст. 47.

12) Михайлина Рошкевич (Іванець), „Спогади про Івана Франка”, ІФСС, ст. 129.

13) Там же, ст. 140.

14) Антоніна Трегубова, „Дещо з життя Ольги Франкової”, ІФСС, ст. 190.

15) Лист з 20 вересня 1878, Твори в двадцяти томах (Київ, 1956), т. 20, ст. 40.

16) Там же, ст. 47.

17) М. Рошкевич, ст. 133-4.

18) Лист до О. Франко з червня 1889, Твори, т. 20, ст. 389-90.

19) Волянський, ст. 70.

20) Д-р Андрій Чайковський, „Мої спомини про Івана Франка”, СпІФ, ст. 42.

21) Волянський, ст. 72.

22) Франко-Ключко, ст. 75-6.

23) Волянський, ст. 79.

24) Ольга Роздольська, „З останніх років Івана Франка”, ІФСС, ст. 413.

25) Мочульський, ст. 442.

КОМУНІКАТ

про скликання 2-го З'їзду Українських Журналістів Америки і Канади

Спілка Українських Журналістів Канади і Спілка Українських Журналістів Америки повідомляють, що, згідно з бажанням Першого З'їзду Українських Журналістів Америки і Канади, ДРУГИЙ З'ІЗД ЖУРНАЛІСТІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ відбудеться цього року в Торонті в суботу і неділю 5-ого і 6-ого листопада. Господарем З'їзду буде Спілка Українських Журналістів Канади.

На порядок нарад намічено три доповіді: „Світла і тіні Першого З'їзду журналістів і його спадщина Другому З'їздові”, „Українська преса в СРСР” і „Українська еміграційна преса з погляду сучасної журналістики”.

З'їзд матиме завдання: 1. схвалити кодекс етики українських журналістів; 2. перевести об'єднання СУЖ Америки і СУЖ Канади на базі федерації і 3. проголосити „звернення до українців-журналістів в Україні”.

Під час З'їзду відбудеться Зустріч українських журналістів з Громадянством і панель на тему взаємовідношення української преси, видавця журналіста і читача.

Докладніша програма З'їзду, прізвища доповідачів, створення комісій, адреса приміщення, де відбудеться З'їзд, та реченець зголошень учасників будуть проголошені пізніше.

ЗА УПРАВУ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ КАНАДИ

Василь Софронів Левицький Іван Липовецький
голова секретар

ЗА УПРАВУ СПІЛКИ ЖУРНАЛІСТІВ АМЕРИКИ
Іван Кедрин Рудницький Роман Криштальський
голова секретар

Україніка в Конгресовій Бібліотеці

(До питання політики Конгресової Бібліотеки у відношенні до проблем України)

Твердження, що Сполучені Штати Америки є колискою модерного книгознавства й бібліотекарства взагалі, вже здобуло собі в культурному світі повагу аксіоми. Давши початок бібліотечним студіям, США і надалі надають головний напрям цій ділянці науки у вільному світі, розробляючи та поширюючи свої класифікаційні й каталогічні системи, що їх застосовують у своїй праці не лише науково-дослідні та університетські, але й публічні книгозбірні.

На чолі цієї широкорозгалуженої праці стоїть Конгресова Бібліотека в Вашингтоні. Вона постала, як книгозбірня для потреб американського конгресу-парляменту, а опісля перетворилась у національну бібліотеку США. Під сучасну пору ця бібліотека має понад 43 мільйони всіх матеріалів (з того 13 і ½ мільйонів монографій) і вважається найбільшою книгозбірнею світу.

Слов'янська колекція Конгресової Бібліотеки належить до найбільших на американському континенті. Крім загального фонду матеріалів, вона має рідкі примірники першодруків і навіть старовинних рукописів. За даними з 1958 р., слов'янська збірка в цій бібліотеці мала близько півмільйона назв монографій, серійних видань та часописів. За приблизним підрахунком можна зважитись на твердження, що тепер слов'янські матеріали в цій бібліотеці доходять своїм числом до 700.000-750.000.

Україніка в цій колекції займає одно з останніх місць. В 1958 р. її число досягало 10.000 томів. Коли ж урахувати посилення приріст слов'янських книг в 60-их рр. і між ними українських матеріалів, тоді слід припускати, що це число збільшилось в загальному лише до 15.000 книг різного характеру. Незалежно від цього україніка Конгресової Бібліотеки належить до найбільших українських збірок у порівнянні з іншими американськими науковими й дослідними бібліотеками.

Коли розглядаємо ці статистичні дані, насувається логічне питання, яка причина зумовлює такий малий приріст україніки в головніших американських бібліотеках і зокрема в Конгресовій Бібліотеці. На мою думку, найважливішими причинами цього стану є три головні негативні фактори: поперше, малий тираж українських, особливо наукових видань на землях під російською комуністичною окупацією, звідки дуже мала кількість, у порів'язі з русистикою, попадає до книгозбірень вільного світу; подруге, бідний

ринок україніки у країнах американського континенту і зв'язаний із цим примітивізм у популяризації українських, навіть глибоко наукових праць. Цього примітивізму ще й досі не спромоглися позбутися самі видавництва чи книгарні. Третій фактор, може, найважливіший і найбільш принциповий — це відношення більшості американських поважних бібліотек на чолі з Конгресовою Бібліотекою до україніки й до української проблеми взагалі, як до частини Росії, незалежно від того, який колір ця Росія прибрала сьогодні чи прибере завтра.

Обговорюючи трактування українських матеріалів у книгозбірнях США, слід наперед застановитись, яке місце займає Україна та її проблеми в бібліотечній політиці Америки. Передусім слід ствердити, що головний напрям у бібліотечній праці падає в загальному Конгресова Бібліотека, яка, як було вже згадано, є національною бібліотекою США. Впливи політики цієї федеральної інституції, що підлягає безпосередньо Конгресові, простягаються не лише на всі штати США, але й на Канаду та більшу частину Південної Америки і далі на інші країни вільного світу. Опис книг — каталогічні картки кожної позиції цієї бібліотеки є безсумнівним взірцем майже для всіх бібліотек США й багатьох, особливо наукових та університетських книгозбірень Канади й інших країн; їх наслідують на бібліотека у своєму каталогуванні. З другої сторони, ця висока інституція загально вважається першорядним і найбільш поважним джерелом інформації в науково-дослідному й суспільно-політичному американському світі. В ділянці каталогування, що є підставою бібліотечної праці, метода Конгресової Бібліотеки сперта на суворій логіці, і різні зміни, зв'язані з цією ділянкою, що їх диктує потреба часу, особливо наукові відкриття й історично-політичні події, заводяться тут з великою увагою та обережністю. Однак не можна помітити цих факторів у відношенні згаданої бібліотеки до України та її проблем. Україна й інші советські республіки (головно європейські) вважаються в каталогічних описах Конгресової Бібліотеки за невід'ємні частини Росії. У класифікаційних системах десятикової та Конгресової Бібліотеки, що їх ревізія та доповнення проводяться під наглядом цієї установи, для України приділено числа, що займають місце серед чисел національних меншин Росії. Історія України та історія української літератури в цих системах не мають жадного хро-

нологічного поділу, як і не мають такого поділу й інші території Росії, бож цей поділ (до речі, дуже детальний) є лише при Росії, як нації та державі.

В описовому каталогуванні Конгресової Бібліотеки годі помітити цю сувору консеквентну логіку стосовно України. Щоправда, майже всі культурні установи України в описах цієї бібліотеки подаються українською мовою, напр., *Akademii nauk URSR, Kiev — Istorychnyi instytut*. Однак більша частина дослідних наукових інституцій подана російською мовою, напр., *Kharkov, Ukrainskii nauchno-issledovatel'skii institut maslozhirnoi promyshlennosti*. Усі міністерства України і зв'язані з ними державні установи подані під назвою „Україна“, але в російській формі, напр., *Ukraine — Sovet Ministrov; Ukraine — Komitet po delam iskussty; Ukraine — Ministerstvo prosveshcheniia* і под. Знаючи, що ці інституції офіційно мають назву українською мовою, Слов'янський Відділ Конгресової Бібліотеки у своїх описах консеквентно дає відклики від української форми до російської, напр.: *Ukraine — Rada Narodnykh Komisariv see Ukraine — Sovet Narodnykh Komissarov; Ukraine — Komisiia okhoro-ny pryrody see Ukrainie — Komissiia okhrany pri-*

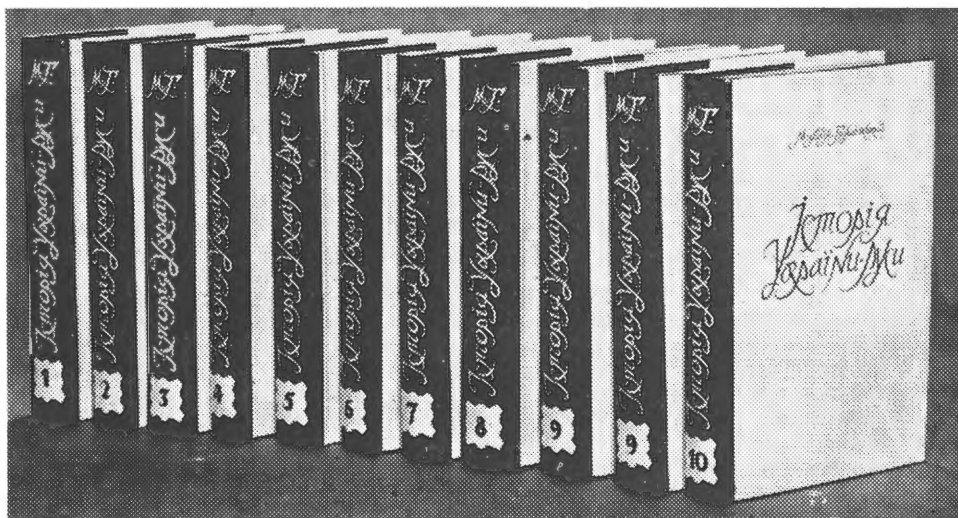
*rody, або навіть: Ukraine — Uriadovy iuvileinyi komitet dlia uvinchennia pamiati T. H. Shevchenka see Ukraine — Komitet po provedeniiu stodvadtisiatipiatiletneho iubileia so dnia rozhdeniia Tarasa Grigor'evicha Shevchenko, зате назви тих же самих урядових установ і чинників Литовської, Латиської чи Естонської советських республік подані мовами тих же націй. Усі міста України у згаданих каталогових описах подані не лише російською формою, але теж як російські. При назві кожного міста стоїть слово Russia для ближчого означення його державної чи територіальної приналежності, напр., *Kherson, Russia (Province) — Oblastnoi gosudarstvennyi arkhiv; Kanev, Russia. Derzhavnyi zapovidnyk "Mohyla T. H. Shevchenka"; Manyava, Russia. Velyko-Skyts'kyi manastyr; Borshehev, Russia; Chortkov, Russia; Drogobych, Russia (Province) — Statisticheskoe upravlenie, і т. д. Для „ясности“ подається окремо такі відклики, напр.: Zaporiz'ka oblast' see Zaporozh'ye, Russia (Province); Kam'ianets'-Podil's'kyi see Kamenets-Podol'skiy, Russia; Chyhyryn, Ukraine see Chigirin, Russia; Zapovidnyk "Sofiivka", Uman' see Uman', Russia. Derzhavnyi zapovidnyk "Sofiivka" і под.**

Знову ж при містах Вінниця і Ніжен — при

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ РУСИ

Михайла Грушевського

11 томів у ціні \$90.00 за цілість. Продаємо на догідні сплати.

Замовлення слати на адресу

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.

2226 W. Chicago Avenue

Chicago, 22, Ill.

їхній російській формі знайдемо назву держави — Ukraine; зате дані установи тих же міст звучать як російські, напр.: Vinnitsa, Ukraine (Province) — Gosudarstvennyi arkhiv; Nezhin, Ukraine. Istoriko-filologicheskii institut kniazia Bezborodko.

Подібні прояви цілковитої неконсеквентності, що переходять у парадокс, знайдемо і в предметному описі українських земель (в т. зв. Subject heading). Для прикладу вкажемо, що при каталогуванні матеріалів, зв'язаних з Україною як цілістю (її історією, культурою, географією чи літературою), Конгресова Бібліотека у своєму предметному описі зазначає, що даний предмет відноситься до України, напр.: Ukraine — History; Ukraine — Civilization; Ukrainian literature; Ukrainian language; Ukraine — Economic conditions і т. д. Однак, коли йде про предметний опис областей України, то тут вони представлені в каталогах Конгресової Бібліотеки як інтегральні частини не України, але Росії, напр.: Physical geography — Russia — Stanislav (Province); Maize — Russia — Lvov (Province); Chernovtsy, Russia — Statistics; Ukrainian literature — Droghobych, Russia (Province); Petroleum-Geology — Russia — Donets Basin; Iron ores — Russia — Kryvoi Rog; Volynskaya oblast', Russia — Statistics, і под. В деяких випадках назви українських областей подані без жадного державного чи територіяльного окреслення, зате обов'язково в російській формі, напр.: Polesye, Podolia або Zakarpats'ka Ukraina see Zakarpatskaya oblast'.

Подібну картину непослідовності в описах Конгресової Бібліотеки побачимо також у відношенні до імен і прізвищ історичних та культурних постатей України чи українських авторів. Деякі з них, як Т. Шевченко, І. Франко, Л. Українка, С. Петлюра, М. Коцюбинський, Д. Чижевський, Д. Дорошенко, М. Рильський, Я. Рудницький, Я. Пастернак та інші вжиті тут в українській формі. Деякі знову, як М. Грушевський, М. Драгоманів, М. Костомарів, О. Оргоблин, Є. Гребінка, Є. Шабльовський, О. Білецький та ін. давніше фігурували в цих описах, як росіяни, а опісля, головню в пізніх 50-х і ранніх 60-х роках, їхні прізвища були змінені на українську форму. Однак подавляюча більшість українських імен і прізвищ представлена в каталогах бібліотеки ще й досі в російській або польській формах і тим самим ці постаті офіційно фігурують, як москалі або поляки, напр.: Bodianskii, Osip Maksimovich, Skovoroda Grigorii Savvich, Potebnia Aleksandr Afanas'evich, Novitskii, Ivan Petrovich, Szuchiewicz Włodzimierz, Gmyria Boris Romanovich, Kholodnyi Nikolai Grigor'evich, Jendyk Rościsław, Antonovich Vladimir Bonifat'evich,

Maksimovich Mikhail Aleksandrovich, Makarenko Nikolai Emelianovich і под. При цьому слід згадати, що всі ці прізвища дбайливо забезпечені спеціальними відкликами від їхньої української форми до російської або польської форми.

Справа з українськими історичними посталями стоїть в описах Конгресової Бібліотеки може найгірше. Тут не можна знайти ні сліду отой суворой послідовности й логічного підходу, якими відзначається ця поважна установа. Напр., імена всіх українських князів, включно з галицько-волинськими, передані в російській формі. Щодо українських гетьманів, то їх прізвища подаються в одній з трьох форм — української, польської або російської. Пилип Орлик виступає в описах бібліотеки як українець. Іван Мазепа та його небіж Андрій Войнаровський представлені як росіяни (Mazepa Ivan Stepanovich, Voinarovskii Andrei). Богдан Хмельницький і його син Юрій представлені як поляки (Bohdan Chmielnicki, Jerzy Chmielnicki), а старший син гетьмана — Тиміш — як українець (Тиміш Хмельницький).

Варто ще зупинитись над описом комуністичної партії України. Назви установ комуністичної партії України подані в її каталогах російською формою з відкликом від її української назви (Komunistychna partiia bil'shovykiv Ukrainy see Kommunisticheskaia partiia Ukrainy; Komunistychna partiia Ukrainy see Kommunisticheskaia partiia Ukrainy). Затє назви таких самих партій інших європейських советських республік подаються мовами тих же націй (Komunistychnaia partiia Belarusi; Lietuvos Komunistu partija; Latvijas Komunistiska partija; Eestimaa Kommunistlik Partei).

На підставі цих прикладів насувається на думку питання, чи дійсно в сьогодиншій час, коли слов'янські студії досягли такого високого рівня в цій країні, відповідальні чинники та знавці Сходу Європи її найбільш поважаної інституції — її національної бібліотеки ще й досі не обізнані з засадничими даними про Україну. На підставі студій описів інших проблем, зв'язаних з Україною, у цій бібліотеці, сміємо подати заперечну відповідь. Слов'янський відділ Конгресової Бібліотеки чи його поодинокі експерти східнослов'янських проблем, власне, дуже добре обізнані з українознавством. Прикладом цього можуть служити опрацьовані правильно до найменших деталей описи українських науково-культурних інституцій, таких, як Наукове Товариство ім. Шевченка, Українська Академія Наук чи УВАН на еміграції; точні назви українських політичних партій з різними їхніми змінами чи на-

решті детальне окреслення визвольних змагань під час світових війн, включно з назвами українських армій чи поодиноких їхніх частин, напр.: Українська Армія, Українська Галицька армія, Українські Січові Стрільці, Українська Повстанська Армія; далі, Українська Національна Рада, Організація Українських Націоналістів, Українська Головна Визвольна Рада та інші. До яких цюансів Слов'янський Відділ Конгресової Бібліотеки обізнаний з українським питанням, може служити нам хоч би такий факт, як точне відмічення змін назв УГА-УТГІ, означення змін о-сідку УВУ, УВАН чи відзначення тісного зв'язку АБН з ОУН та організаціями визвольного фрон-ту (Antibolshevik Bloc of Nations see also Organi- zatsiia ukrains'kykh natsionalistiv; UNR see Uk- rains'ka natsional'na rada; UD UNA see Ukrains'ka natsional'na armiiia — 1. Ukrains'ka dyviziiia i под.) або відклик від прийнятої серед українців ук- раїнської назви дивізії „Галичина” до скомплі- кованої німецької назви, що її вживав німець- кий нацистський режим (Halychyna, Dyviziiia see Nationalsozialistische Deutsche-Arbeiter-Partei — Waffenschutzstaffel-14. Grenadier-Division). Отже, незнання проблеми тут виключене.

Як уже було згадано, Конгресова Бібліоте- ка не лише координує, але й надає напрям по- давляючій більшості науково-дослідних та уні-

верситетських книгозбірень США, Канади та ін- ших країн. Її напрямні бібліотечної праці, особ- ливо в каталогізації, приймають ці бібліотеки без найменших застережень. Через це вищена- ведені факти політики цієї найвищої культурно- суспільної інституції США у відношенні до Ук- раїни послідовно побачимо в інших книгозбір- нях. З другої сторони, її інформації приймають- ся серед політичних кіл Північної Америки, як беззастережно правдиві і, без сумніву, мають ве- лий авторитетний вплив на розвиток політич- ної опінії тих же кіл у відношенні до україн- ського питання.

На підставі цього нарису слід ствердити, що потреба солідної систематичної праці серед української спільноти у вільному світі на цьому полі є пекучою необхідністю. Особливо перед українськими науковими інституціями і профе- сійними організаціями стоїть уже сьогодні не- відкличне завдання: провести всі можливі захо- ди, щоб вплинути на напрям політики американ- ських книгозбірень, того справжнього мозку кра- їни, особливо допомогти звернути політику їх центру — Конгресової Бібліотеки на шлях об' ективної оцінки проблем України. Якщо цю спро- бу вдасться хоч частково здійснити, то це буде стомилевий крок уперед цілої української спіль- ноти у вільному світі до спільної мети.

Альбом до Служби Божої на платівках у мистецькому оформленні арт. мал. Оксани Мошинської.

НАЙКРАЩИЙ ДАРУНОК СЛУЖБА БОЖА

НА ДВОХ ДОВГОГРАЙНИХ НІ-БІ ПЛАТІВКАХ

Замовлення і гроші (чеком або „моні ордером”) слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., — USA.

— — — — тут відтати — — — —
До Видавництва Миколи Денисюка

ЗАМОВЛЕННЯ

Цим замовляю один альбом довгограйних платівок із Службою Божою у виконанні хору церкви св. Варвари у Відні, в ціні 12,00 дол. разом з коштами пересилки. Прошу вислати додаткову платівку з „Боже, вислухай благання” і ін., на що пересилаю ще одного доларя.

Разом пересилаю дол. 13.00.

Моя адреса:

Іван Франко в музиці

*Пісня і праця — великі дві сили
Ім я до скону бажаю служити...*

*Пісне, моя ти сердечна дружино,
Серця відродо в дні горя і сліз,
З хати вітця, як єдинеє віно
К тобі любов у життя я приніс.*

*Тямлю, як нині, малим ще хлопчиною
В мамині пісні заслухався я,
Пісні ті стали красою єдиною
Бідного мого, тяжкого життя...*

Іван Франко

Зв'язок Івана Франка з українською музикою можна розглядати в трьох аспектах: особисте зацікавлення Франка музикою, праця Франка-етнографа, збирача народних пісень та використання композиторами його творів, зокрема поезій, як основи для музичної творчості.

Франко ще дитиною слухав українських народних пісень, які співала йому його мати, і ті пісні, за його ж словами, „стали красою єдиною” його „бідного тяжкого життя”. Та не тільки мати співала йому пісні. У ті часи співали всі пожилці українських сіл, бо пісня була невід’єм-

ною складовою частиною сільського побуту й су-проводила людину від колиски аж до гробу. У пісні виявляв нарід свою любов до краси, піснею висловлював своє горе й радість, пісня влегшувала йому працю. У пісні змальовувався побут та утриваливалися історичні події.

Пісні рідного підкарпатського села Нагуевич Франко пам’ятав усе життя і залюбки їх співав. Пісня привела його згодом до студій і праць з ділянки етнографії. У Дрогобичі співав у шкільному хорі, бо любив співати і мав гарний голос. А втім тоді співати в хорі було бажанням кожного школяра, бо наша молодь любила спів і належати до хору вважала собі за честь. Підкреслюю це, бо теперішнє покоління цієї любови до пісні не виявляє так, як його предки.

Франко любив співати також у пізнішому віці, і музики-етнографи з його голосу записували народні пісні. Микола Лисенко записав з його голосу п’ять народних пісень, що їх помістив у збірці народних пісень, виданій 1886 року. К. Квітка записав 31 пісню, поміщену згодом в „Етнографічному Збірнику”, Ф. Колесса записав вісім мелодій, їх використав сам Франко як приклади у своїй праці „Студії над українськими народними піснями”, що була друкована у „Записках Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові” в

20-ТОМОВЕ ВИДАННЯ

Т В О Р І В ІВАНА ФРАНКА

Велике (понад 8,800 сторінок тексту та ілюстрацій), найбільше з дотеперішніх видань творів Івана Франка, що досі будь-де та будь-коли виходили.

В цьому виданні творів Івана Франка видруковано:

1). 115 оповідань, казок і дитячих віршів; 2). 9 повістей; 3). 5 томів поезій (загально 437 окремих віршів); 4). 14 поем; 5). 7 драматичних творів; 6). 3 томи (близько 1,300 стор.) перекладних творів з інших мов — латинської, англійської, французької, німецької, італійської, польської, чеської, російської, староруської, сербської та ін.

ЦІНА ВИДАННЯ (ТАКОЖ НА СПЛАТИ) \$ 75.00

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 West Chicago Avenue — Chicago 22, Ill., — USA.

роках 1907-1912. Ф. Колесса згадує, що Франко співав приємним баритоновим голосом, співав просто і природно так, як співають наші селяни, проте його спів чомусь дуже зворушував. Пісні, які він співав, походили здебільша з галицького Підкарпаття, з його рідних Нагуевич, з Дрогобищини, Коломиїщини та Гуцульщини, куди Франко виїздив уліті відпочивати.

Зацікавлення народною пісню зблизило І. Франка з тодішніми українськими композиторами й етнографами — М. Лисенком, К. Квіткою, Й. Роздольським, В. Гнатюком, Н. Вахнянином, о. В. Матюком, о. І. Кипріяном, о. С. Воробкевичем, о. О. Нижанківським, Д. Січинським, Ф. Колессою та С. Людкевичем. Вони допомагали Франкові, постачаючи йому пісенний матеріал, а Франко давав їм свої завваги при опрацюванні пісенного матеріалу.

На зацікавлення Франка музичними проблемами вказує також його наукова праця „Церковні пісні 17 і 18 стол.” чи такі його статті в часописах, як „Думки профана на музичні теми” („Артистичний Вісник”, Львів 1905), про „Запорожжя за Дунаєм” С. Гулака-Артемівського та інші.

Народна пісня відбивається і в поетичній творчості Франка. Він створив низку поезій на зразок народних пісень, як от „Ой ти дівчино, з горіха зерня”, „Червона калино, чого в лузі гнешся?” чи „Ой ти дубочку кучерявий”. І. Франко є автором бойової пісні „Не пора”, що стала немов другим українським гімном, він підібрав також до неї мелодію. Вірш „Сонце по небі колує”, до якого Я. Ярославенко написав музику, став першим гімном українських пластунів.

До текстів Франка написано багато музичних творів, здебільша до „Зів'ялого листя”, бо ліричний характер збірки є пригожою основою для музичних опрацювань. „Каменярі” дали сюжет для симфонічних творів, а повість „Захар Беркут” — для лібретта двох опер. Також на основі драми „Украдене щастя” написано дві опери, втому одна опера чеською мовою створена чеським композитором Амбросом.

Подавши список музичних творів до текстів Івана Франка, треба зауважити, що цей список не охоплює всіх музичних творів, бо не всі вони були виконувані чи видані. Не один твір лежить у рукописах померлих чи живих ще композиторів. Зібрати ці твори і, якщо не видати, то бодай списати їх, — це завдання дослідників творчості Івана Франка. У поданім списку музичні твори розділено за музичними формами (вокальні-сольові та хоральні, інструментальні, сценічні), і подано їх заголовки в алфавітному порядку з прізвищем композитора, одного або більше.

СОЛЬОСПІВИ З ФОРТЕПІАНОВИМ СУПРОВОДОМ:

- Безмежне поле — М. Лисенко, Б. Лятошинський
Весна пройшла — Г. Хоткевич
Веснянка — Г. Хоткевич
Ви чули пригоду — А. Штогаренко
Вівере мemento! — Г. Хоткевич
Гримить! — Ю. Мейтус
Де я не йду — О. Залеський
Заки умре — В. Шуть
Земле моя! — Я. Степовий
Каменярі — Я. Степовий
Коли часом у важкій задумі — М. Вериківський
Мій раю зелений! — К. Домінченко
Місяцю князю! — М. Лисенко
Муштруйся, рекруте — А. Штогаренко
Найгірше я людей боюся — М. Вериківський
Не забудь юних днів! — М. Лисенко
Не минай з погордою — Б. Лятошинський, Г. Майборода
Неперехідним муром — І. Соневицький
Нехай і так — І. Соневицький
Ой жалю мій, жалю! — Я. Ярославенко
Ой ти дівчино — А. Кос-Анатольський
Оце тая стежечка — М. Лисенко
Ой що в полі за димове? — Рогатинець (Б. Кудрик)
Пісне моя! — Д. Січинський
Розвійтеся з вітром — М. Лисенко, Я. Степовий (Якименко), Б. Кудрик, Г. Майборода
Твої очі, як те море — Б. Лятошинський, Ф. Надиненко, Ю. Мейтус, І. Соневицький
Твою красу — М. Дремлюга
У долині село лежить — Я. Степовий
Хоч ти не будеш квіткою цвисти — І. Соневицький
Червона калино — О. Залеський
Чим пісня жива — В. Кирейко
Чому з'являєшся у сні мені — К. Данькевич, Ф. Надененко, Б. Лятошинський, В. Грудин
Чому не смієшся ніколи — Б. Лятошинський, В. Грудин, О. Залеський
Я не знаю, що мене до тебе тягне — А. Рудницький
Я не кляв тебе, о зоре — М. Лисенко
Як почуєш вночі — Д. Січинський, Я. Степовий, В. Шуть
Якби ти знав — В. Шуть
Драматичний пролог для тенора з оркестрою — А. Рудницький

ХОРОВІ ТВОРИ

- Благодатна пора наступає (хоральний цикл) — І. Шамо

Веснянка, чол. хор — С. Воробкевич; міш. хор з форт. — М. Лисенко
 Вічний революціонер, чол. хор з форт. М. Лисенко; чол. хор з орк. — С. Людкевич
 Гей хто на світі, чол. хор — В. Безкоровайний
 Вперед, брати! — А. Кос-Анатольський
 Гримить!, міш. хор — Б. Кудрик; міш. хор з форт. — І. Соневицький; міш. хор — М. Вериківський (весняна сюїта)
 Даремне пісне, міш. хор — Д. Січинський
 Дивувалася зима, міш. хор — М. Вериківський (весняна сюїта)
 Дівчина встала рано — Д. Задора
 Хораль, міш. хор — М. Вериківський
 Конкістадори, чол. хор — С. Людкевич
 Місяцю, князю, міш. хор — Я. Ярославенко
 Наймит, міш. хор — П. Нижанківський
 Не гармати грають нині, чол. хор. — О. Нижанківський
 Не забудь юних днів — І. Шамо (хоровий цикл)
 Непереглядною юрбою, чол. хор — Д. Січинський
 Не пора!, чол. і міш. хори — Д. Січинський
 Ой ідуть, ідуть тумани, міш. хор — С. Людкевич
 Ой ти, дівчино, чол. хор — С. Воробкевич
 Ой що в полі за димове, міш. хор з фортепіаном — М. Лисенко
 Пісне моя, міш. хор — Д. Січинський
 По боях земного життя (пісня геніїв ночі), чол. хор — Я. Ярославенко
 Полудне, міш. хор, барит. сольо і форт. — О. Залеський.
 Розвивайся дозо борзо!, міш. хор — Я. Ярославенко, М. Вериківський
 Розвивайся, ти високий дубе!, міш. хор з сопр. сольом і фортепіаном — К. Стеценко (кантата „Єднаймося“)
 Сонце по небі колує (пластовий гимн) — Я. Ярославенко

У долині село лежить — М. Вериківський, Я. Степовий, Ф. Надененко, В. Золотарьов, В. Борисов (з барит. сольо і фортепіаном)
 Червона калино — Ф. Надененко (квартет для жін. голосів)
 Вокальне оформлення до поеми Мойсей — М. Фоменко
 Мішані, чоловічі й жіночі хори до Лиса Микити — І. Педільський

ХОРОВІ ТВОРИ НА ПОШАНУ І. ФРАНКОВІ

Гимн каменяреві — А. Кос-Анатольський
 Слава, йому слава!, міш. хор — слова і музика П. Сениці (1912)

СИМФОНІЧНІ ТВОРИ НА ТЕМИ І. ФРАНКА

Великий каменярь, симфонічна поема — Л. Коллудуб (присвячена І. Франкові)
 Каменярі, симф. поема — С. Людкевич, Г. Ман-борода
 Наймит, вокальна симфонія — С. Людкевич
 Не забудь юних днів, симф. поема — С. Людкевич
 Увертюра пам'яті І. Франка — Р. Сімович

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

Захар Беркут, опера — Іван Вовк
 Золотий обруч (Захар Беркут), музична драма — Б. Лятошинський
 Украдене щастя, опера чеського композитора В. Амброса; опера на три дії за драмою І. Франка — Ю. Мейтус
 Учитель, муз. оформлення до драми — Є. Козак
 Три князі на один престіл, музичні вставки — В. Матюк
 Сойчинне крило, балет за мотивами новелі І. Ф. — А. Кос-Анатольський
 Музика до фільму „І. Франко“ — М. Колесса

З нагоди відзначення 50-их Лисенківських роковин, Видавництво ІКАР видало у фірмі RCA Victor платівку скрипкової та фортепіанової музики Миколи Лисенка, що її нагнали світової слави мистці-віртуози: Франсуа Д'Альберт (скрипка) та Катерина Заврер-Смит (фортепіан). Ця платівка під назвою НЕВМИРУЩА МУЗИКА МИКОЛИ ЛИСЕНКА належить до першокласних щодо мистецького й технічного виконання видань.

Ціна 4.95 дол.

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
 2226 WEST CHICAGO AVE.
 CHICAGO, ILL. 60622, — U.S.A.

Основник Українського Пласту

До 80-ліття з дня народження проф. д-ра Олександра Тисовського

Одним з видатних і багатих на наслідки явищ у житті галицької вітки українського народу в І-ій пол. 20 стол. було виникнення й розвиток організації Пласт. З невеликого об'єднання шкільної молоді Пласт виріс у могутню організацію, що виховує новий тип українця, здатний працювати для української справи в змінених історичних і побутових обставинах.

Заслуга у створенню, розвитку й поширенню цієї чудової організації належить її провідникові й опікунові, відданому й невтомному її працівникові-педагогові, вченому й громадському діячеві, проф. Олександрові Тисовському, якому цього року сповнилося 80 років життя.

Достойний Ювілянт уродився у Львові 9 серпня 1886 р. Там здобув початкову, середню й університетську освіту. Вибравши собі як спеціальність природничі науки — зоологію, ботаніку та мінералогію, завершив свої студії ученим званням доктора.

Працюючи вчителем, виступив словом і в пресі з критикою перестарілої австрійської методи касарняного виховання молоді. Розглядаючись за модерними виховними методами, які сприяли б вихованню української молоді і були корисні українському народові, д-р О. Тисовський склав проєкт нової системи позашкільного виховання, спертої на базі „патріотичного, всестороннього самовиховання”, та застосував його серед учнів української гімназії у Львові в 1911 р. Так постала організація, що в ході свого розросту прийняла назву „Пласт”. Крім того, д-р Тисовський присвятив себе суспільно-громадській і науковій праці, за що згодом був найменований членом Наукового Т-ва ім. Шевченка та професором Українського Тайного Університету, а далі професором і деканом Львівського Університету та Рільничо-Господарського Інституту.

І-ша світова війна не знищила Пласту, а тільки на деякий час припинила його діяльність. Навіть польська окупантська влада, що розв'язала Пласт у 1930 р., не спромоглася зруйнувати пластового духа серед нашої молоді, і він розвивався далі чи то підпільно, чи під іншими формами, а врешті знову обновилося в Пластовій організації української молоді на еміграції.

Кінець 2-ої світової війни застав нашого Ювілянта на скитальщині у Відні, де він проживає і досі, працюючи серед тамешньої української громади. Не зважаючи на свій похилий вік,

д-р О. Тисовський слідкує за розвитком Українського Пласту в світі та лелеє думку про те, як ця вітальна організація, що пережила всі удари і створила собі майбутність на еміграції, при зміні обставин повернеться на українські землі, щоб на рідному ґрунті ще краще цвісти й видавати ще багатші плоди своєї праці.

Роль і значення Ювілянта як основника й ідеолога Пласту найкраще схарактеризував Начальний Пластун Северин Левицький такими словами:

„Тисовський — холодний та послідовний інтелектуальний чинник організації і її властивий творець... зробив передусім велику підготовчу теоретичну працю. Схема організації та степенування пластових занять, опрацьовані ним завжди до деталей, визначили наперед увесь зміст і форму. Він трактував Пласт як виховну систему, що, як і кожна виховна система, мала дати наслідки щойно після довшого часу. Він автор першого пластового підручника „Пласт” (Львів 1912 р.), а потім посібника „Життя в Пласті” (1921 р.), на основних ідеях якого виросла вся многогранна організація Пласту”.

Пласт, створений Ювілятом, став рівночасно цінним вкладом українського педагога в дорібок світової педагогічної думки.

Українська спільнота у вільному світі до певної міри теж на Батьківщині, діди, батьки й діти, з особливою пошаною і духовим піднесенням зустрічають 80-ліття проф. д-ра О. Тисовського, що працею-подвигом свого життя записався золотими буквами в історію рідної культури.

Книжка — найкращий дарунок

Вже вийшла з друку повість Я. Острук

„РОДИНА ГОЛЬДІВ”

Ціна книжки в звичайній обгортці 2.50 дол.

у полотняній 3.50 дол.

Для книгарень знижка

Замовлення висилати на адресу:

J. Ostruk

1120 Chelton Ave., Philadelphia 26, Pa., U.S.A.

До генези назв „поляни і поляки”

(Доповідь, виголошена на науковому засіданні Секції Античної Історії Української Вільної Академії Наук в Нью-Йорку 15 червня 1966 р. іншомовні тексти цитат заступлені перекладами).

У 1966 р. польський нарід святкує 1000-річчя прийняття ним християнства і з цієї нагоди пригадує свою історію за 1000 літ. Годиться і нам, найближчим сусідам, не раз зв'язаним спільною долею, пригадати щось з історії, тим більше що імена наші 1000 літ тому були частково однозвучні: поляни над Дніпром, поляни над Вислою.

На подібність назв звернено увагу давно. Все таки проф. Любор Нідерле (С. С. 1-4, 184) зазначає, що не можна говорити про споріднення ляхських і дніпровських полян, як це зробив Шафарик. Однак ця подібність залишається фактом, і тому хочемо зробити спробу цей факт з'ясувати.

Не будемо торкатись „Вулянес” Птолемея, бо це лише здогад, а почнемо від джерел, які не викликають сумніву. „Повість Временних Літ” пише: „Волхом же нашедшим на словіне Дунайския, сідяша в них і насіяша ім. Словіне же ові пришедше сідоша по Вислі і прозвашася Ляхове, а от тих Ляхов прозвашася Поляне, Ляхове, а от тих Ляхов прозвашася Поляне”.

Академік А. Шахматов з цього приводу пише (перекл.): „Замість припускального „Ляхове, от ніх же суть Поляне”, автор „Повісти Врем. Літ” дає виразно зіпсоване читання: „Ляхове, а от тих Ляхов прозвашася Поляне, Ляхове”.

Без уваги на стилістичну помилку літописця маємо цілком певну звістку, що слов'яни над Вислою звались „поляни”.

П. Шафарик, крім „Повісти Врем. Літ”, наводить ще свідчення цілої низки авторів, що згадують про полян над Вислою. Він пише (переклад): „Цих західніх чи ляхських полян Сен-Галенські Аннали називають „пуляни”, Гепідан — „пулянес”, Дітмар — „полені”, Адам Бременський — „поляни”. Землю їх „Ісляндські Нотатки” з 12 віку та „Повість Вількінда” називають „Пуліналянд”, Адемар — „Поліана” і под. Старі німецькі словники з 12 віку подають „Боляна, Болянєн”, послання короля Вратислава до Папи (1085-1086) — „Больоні”, Байзенова Хроніка (1085) — „Болоні”.

Польський філолог А. Брюкнер у своєму етимологічному словнику польської мови (слово

„Поляни”) пише (переклад): „Поляни над Вартою з Гнезном, над Дніпром з Києвом... (форма) „Полянин” нерідка як ім'я власне в документах 13 віку, пізніше заступлена формою Поляк, Поляки, але 16 вік ще добре пам'ятає Полян, звідсіля нім. Polan, Polen, французьке Pologne. Прикметник, як завше — „польський”, (утворений безпосередньо від землі, поля), звідти його двозначність: „польський” і „польний”, і тому ми заступили „польський” терміном „польний”, обмежуючи „польський” до „Полян-Поляків”.

На подібний лад пояснює походження назви „поляни” і проф. Й. Костшевський. („Культура Прапольска”, Познань, 1947 ст. 18).

Чех Вацлав Фляйшганс у статті “U Polas” (“Mnema”, Прага 1926), обговорюючи вживання в старих чеських пам'ятках (напр. “O Smrti”) місцевого відм. множини на -ас в назвах, що мають суфікс -анін (-янін), наводить низку прикладів, а в тому і назву полян з-над Висли, де ця назва заступає назву „поляки”. Він стверджує, що форма “U Polas” рівняється “U Polaniceh”. Корінь назви — „поль”. Про суфікс -анін говорить, як про стару форму.

Проф. Л. Нідерле (VII-216) пише, що поляни не займали віддавна земель над Вислою, але прийшли з півдня (Пекосінські думає, що прийшли щойно в VII віці) або сиділи між Одрою і Дніпром. Джерела називають тодішніх поляків — Висляни, Полоні, Поляни. Наведених свідчень, думаємо, цілком вистачає, щоб переконатись, що до 14 віку над Вислою існувала племінна назва „Полі”, „Поляни”.

Тепер звернемось до інших відомих нам „полян” — над Дніпром, але, щоб ліпше зрозуміти походження назви, мусимо відійти значно далі в глибину віків.

Геродот згадує про нарід „гелонів” (кн. 4-та), але його відомості про місце поселення невиразні. У розділі 105 він пише, що гелони жили біля неврів, яких уміщує направо від Дніпра, а в розділі 121 знов уміщує їх за Танаїсом, що його уважають Доном. Мусимо коротенько розглянути інші відомості й вирішити питання, де мешкали гелони та де було їх місто Гелонос. У розділі 107 Геродот пише: „За ними займають землі Будини, що володіють околицею, яка вся покрита лісом” і далі в розділі 108: „Гелони, давні греки, вигнані з торговельних міст до землі Будинів”.

Геродот і Квінт Юлій Солін (III вік) згідно

вказують, що у країні будинів є велике озеро й болото.

Про гелонів та будинів маємо багато згадок у різних авторів, але обмежимося двома найважливішими. Головне місто гелонів — Гелонос уміщували над Волгою, у Новгороді, Києві, між Калміюсом-Міюсом і Самарою, над Дінцем та Ворсклою. На нашу думку, країна гелонів, включаючи Київ, який тоді звався Гелонос, знаходилась на північний захід від околиці Києва. Доказом цього є збереження до наших часів назви „Гелон” у назвах 3 річок: Желонь (Жолонь) — права притока Прип'яті, Жолонка (Желонка) притока Грязиви (притоки Желоні) та низка ставів — Піджолонок. Починаються вони з Славчансько-Овруцького кряжу в північному кутку Овруччини. Г. Смик у „Робітничій Газеті” (23. І. 1965) описує цю околицю так: „Славчансько-Овруцький кряж загубився серед безкраїх просторів рівнини і зринає перед очима у вигляді невеличкого гірського пасма... у вигляді блакитних гір на обрії... Важкопрохідні грабові і казкові дубові ліси з густими зарослями ліщини... Саме на кряжі ще на досить великих просторах розкинулись діброви рідкісного скального дуба... А хто не здивується, зустрінувши в грабових нестрах західної частини (поблизу с. Городець) вічнозелену рослину блюч...” Як бачимо, ще і теперішній вигляд краю відповідає описові Геродота: „Будини займають околицю, всю вкрити лісами”.

Про Гелон Геродот пише, що це колонія міста Гераклеї. Гераклеоти мали в складі своїх колоній два міста з назвою Кіер: одну над Мармуровим морем, недалеко Візантії, а другу в Македонії, теперішнє Скоп'є. Щодо назви „Київ”, то вона дуже близька до „Кіер” („р” перейшло

в „л”, як то маємо у Літописі та в мові дітей; опісля „л” перейшло у „в”, як напр. „вълкъ-вовк”). Вірменський історик 7-го віку Зеноб Глак оповідає про заснування в країні „Полуні” міста Куара. В назві „Куара” маємо „р”, яке теж є в „Кіер”. У кельтів було власне ім'я Кієріюс. Тому дуже правдоподібно, що колонія гераклеотів Гелон мала ще друге ім'я — Кієр, а це дуже виразно вказувало б на місце замешкання гелонів.

Про Гелон та його мешканців Геродот пише, що вони напівгреки, напівскити, говорять мішаною мовою, поклоняються грецьким богам. Що два роки урочисто відзначають свято Діоніса. Прошу звернути увагу на обставину, що Діонісові був присвячений блюч, який дико росте в Славчанських горах.

Тому не диво, що маємо багато спільного з старовинними греками і то з дуже давніх часів, так що не можна говорити про запозичення, але про спільне походження. Маємо такі спільні моменти у фольклорі, мові, топоніміці. Візьмим, напр., грецьке вірування про воду річки Лети, що тече в підземному царстві. Греки вірили, що душа померлої людини, пробувши 10,000 літ у підземному царстві, п'є воду з підземної річки Лети, річки забуття, що відділює Тартар від „верхнього” світу (під сонцем) і, забувши все, що було з нею на землі та в підземному царстві, виходить на землю і вселяється в новонароджену дитину. У нашій пісні маємо:

*„Ой напийся води холодної —
Дівчину забудеш...”*

— — — — —
*Пив я воду, пив холодную,
Та не забуваю...”*

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

5-ТОМОВЕ ВИДАННЯ

Понад 2,000 сторінок друку в твердій оправі

Замовлення без завдатку (також на сплати) слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY

2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, Ill. — U.S.A.

В іншій пісні:

*„А як буду женитися,
То дам води напиться...”*

У цитованих уривках маємо виразне вірування, аналогічне до грецького. В селі Березолупи кол. Луцького повіту існував такий проклин: „Щоб ти по горі ходив, а сонця не бачив!” Тут слово „гора” означає світ під сонцем у протиставленні до підземного царства — „infern”.

У Гелоні, як пише Геродот, що два роки обходили свято Діоніса (грецькі *антестерії*), яке збереглося у нас у вигляді „колодки”, але докладне обговорення цього свята вимагає окремої розвідки.

Із слів, які походять від грецьких коренів і досі збереглися у слов'янських мовах, вкажемо на „жéна” від старогрецького „гéнна”, „птаx” від грецького „птаксiс” — полохливий. У класичній грецькій мові птах — „птёрiке” (пернатий) або „птінос” — той, що літає, тому не можемо говорити про запозичення. Глина — „глiні”, хоч маємо рівнобіжно „глéй” (синя глина) від кельтського „glainos” — глина. Дальше обговорення грецьких слів покищо залишимо, але до них ще вернемося.

З географічних назв ще в „Повісті Временних Літ” під 980 р. зустрічаємо назву „Капич” (грецьке „капі” — печера), „Халепе” (грецьке „халепос” — трудний), „Хорів” (від „хоріон” — місцевість, укріплене місце, торг), але найбільше цікава назва міста „Треполь”. Назва складається з двох слів: „тріс” — три та „поліс” — місто. Треполь — Григород. Звертає на себе увагу факт, що з заходу і півдня Київ був оточений півколом укріплених міст: Вишгород, Білгород, Звенигород і Треполь. З них три перші назви слов'янські, остання (з півдня) — грецька.

Слово „поліс” у значенні „місто” ще й досі доживає віку в живій українській мові, як про це свідчать слова пісні:

*„Ой у полі, полі,
Полі Боришполі,
Там сиділо трьох козаків в неволі”.*

У „полі”-стену не можна тримати „в неволі”, це можна зробити лише у місті, яким є Боришполь. Тому слова пісні треба розуміти: „Ой у місті, місті, місті Боришполі”.

Корінь „поль” зберігся теж у закінченнях назв багатьох місцевостей, але з тим треба бути дуже обережним, бо у XVI-XVII віках і пізніше була мода перейменовувати назви осель на іме-

на членів родини з додатком -поль. Тоді з'явилися такі назви, як Теофіполь, Аннополь, Кристинополь, Дружкополь, Ніколаєвополь і дуже багато інших до Хмизополя включно.

Але є назви, що виключають перерібки. Візьмим, напр., назву містечка Миропіль (Мирополь) на Волині. Складається вона з кельтського мир — (з мар) — славний та поліс — місто і значить у перекладі „славне місто”. Назва обох Антополів (Дорогичинського і Рівенського районів) криє в собі назву народу антів з додатком — „поль”. Про їх перейменування нема звісток. Про Антополь Дорогичинського району Ю. Кухаренко пише (переклад): „Недалеко міста Антополя, по дорозі до с. Барашевичі, є кілька невеличких курганів. У 1930 р. викопали скарб саманідських дирґемів X в.” Антополь Рівенський — мала оселя на горі над шляхом з Рівного на схід. Правдоподібно було там городище, знищене під час будови шляху Київ-Берестя. Крім того, якби згадані оселі були названі на честь якогось „Антонія”, то мали б назву „Антонополь”, як напр. має Антонівка біля Сарн, а не Антопіль. Про Треполь (тепер Трипілля) та Боришполь ми вже згадували.

Ще з прадавніх часів шлях на Схід, стиснутий з одного боку Карпатами та їх відногами, а з другого болотами Полісся, був вкритий численними містами. Полісся, яке за геологом П. Тутковським ще й тепер уявляє собою архіпелаж (море вкрите островами), мало в давні часи густо заселені острови. Від Дніпра до річки Уборті виявлено досі 13 городищ, між Убортю і Горинем — 4 (лише 4, бо вище лінії, де до Горині вливається Случ, ще й тепер є 1700 кв. клм. „болота” „Волох”, на якому нема жадного мешканця, жадної дороги, навіть стежки), між Горинню і Стиром — 16, між Стиром і Турією — 10, між Турією і Бугом — 10. Це тільки городища, зазначені на мапі археолога О. Цинкаловського, а, крім городищ, зазначено ще багато осель та „погостів”. Тому не диво, що край на північ від Пини і Ясельди ще й тепер має назву „Загороддя”.

„Географ Баварський”, працю якого П. Шафарик відносить до 866-890 рр., подає великий список державних організацій („Civitates”) з кінця 9-го віку, але в їх назвах інколи трудно зорієнтуватись. На перше місце автор ставить більші держави, але робить це несистематично. Подаємо деякі з них:

„Червяни, така велика держава, що з неї, як кажуть, вийшли всі слов'янські племена і мають початок”.

Початкове „Zeriuani”, яке П. Шафарик переклав „серби”, перекладаю „червяни” — мешканці згаданого „Нестором” Червеня, бо літера латинського алфавіту „Z” (грецька дзета) може означати неіснуючі у греків звуки з, ж, ч. Для означення „с” звичайно вживають „S”.

„Волинці мають 70 міст, Висляни, Слензани — 15. Туричани мають 103 міста”. Річка Турія і село Туричани знаходяться на схід від Бугу.

„Бужани мають 231 місто. Житичі, величезна держава, дуже сильна людьми і укріпленими містами”.

П. Шафарик пов'язує назву народу Житичів (Zittici) з назвою міста Житомира. На нашу думку, слідом по Житичах залишилися два Житини (Великий і Малий) на схід від Рівного. Назву Житомир (у вимові колишніх селян Житомер) треба пов'язати з іменем готів.

„Тверці мають 148 міст, Уличі, численний нарід — міст 318”. Крім того, „Географ Баварський” подає ще багато назв місцевостей і племен, що їх місце трудно визначити.

Деякі міста, що існують тепер, дуже старі. Про це свідчать їх кельтські назви: Володимир, Дубно, Луцьке, Рівне, Остріг (Кидри), Олика, Оржев, Бранів, Броди, Мирутин, Тинне і багато інших. Додаймо згадані у Птолемея Вібантаваріан, Ерактон, Клепідава Карродунум (Дністер і околиця), то побачимо, що країна між відногами Карпат і Прип'яттю була густо заселена і вкрита численними містами. Тому нічого дивного, що скандинавські саги називають її „країною міст” — „Гардарика”.

Так, напр., в сазі про Олава (Ісландія) читаємо: „Астріда хотіла поїхати в Гардаріку до конунга Валадамира”, „просить єп. Павла, щоб він їхав у Гардаріку”, „Олав залишив Гардаріку і подався у Віналяндію”.

Проф. П. Смірнов уміщує Гардаріку над Двиною, але з цим трудно погодитися, бо конунг Валадамир, згідно з сагою, прийняв християнство від єп. Павла (грека), а прийняття християнства Володимиром сталося у Києві. Був Володимир князем і в Новгороді, але, поки був живий його дядько Добряня, Володимир був ревним поганином. Крім того, Новгород, за П. Смірновим, безумовно Гольмгардія. Пов'язання в сазі назви Гардаріка з іменем кн. Володимира свідчить, що Гардаріка — Київ, земля полян.

Назви „Загороддя”, „Гардаріка”, численні старі назви міст, археологія і „Географ Баварський” свідчать згідно, що країна між Дніпром і Вислою слушно вважалась „Країною міст”.

Тепер розгляньмо найстарші згадки про полян над Дніпром. У „Нестора” під роком 6370

(862) читаємо: „Аскольд же і Дир остаха в граді сем... і начаша владіти польскою землею”, „Подем же жившим особі”. Під роком 6393 (885): „І бі обладая Олег Деревляни і Полями”. Під роком 6393 (898): „Полями же прозвахуся, зане в полі сідяху”.

Як бачимо, деякі найстарші згадки називають полян „Полями” і літописець дає навіть філологічне пояснення того „зане в полі сідяху”, але це пояснення на підставі співзвучності вже здавна викликає сумніви. Літописець, оповідаючи про заснування Києва, пише: „І побудували місто на ім'я старшого брата і назвали його Київ. Наоколо був ліс і бір великий і ловили там звірину. Були люди мудрі і знаючі і називались Полянами, від них Поляни і досі в Києві”.

У Атлаквіді старшої Едди Дніпровське місто належить гунам; гун Атлі обіцяє Гунарові і Гегові (переклад):

„І місто Дніпровське,

(І) ліс вельми славний,

Який люди звуть темною дібровою”.

Посли хозарів знайшли полян „у лісі на горах над рікою Дніпрською”. Ці слова вони повторили на раді старшин у столиці хозарській. Ще й досі в околицях Києва знаходимо залишки давніх лісів.

Оповідання про густі ліси в час заснування Києва, слова скандинавської саги і хозарських послів не лишають сумніву, що в ті часи в околицях Києва жадного поля не було, а тому назва з коренем „поль” походить не від назви „поле”, а від грецького „поліс” — місто.

Але в назві „поль-ан-и” (однина поль-анин) є ще суфікс -анин (янин) та флексія „и”. Суфікс -анин (янин) давніше широко вживався у слов'янських мовах: киянин, острожанин, галичанин, парафіянин, волинянин і под. Це той самий суфікс, що його маємо в назві „пол-янин”. Означає він походження з певної околиці, середовища.

Є й інший суфікс, що так само означає походження, але пізніший „-ак” (-як), напр.: волиняк, подоляк, варшав'як, краков'як, куяв'як, чеське пражак тощо. Проф. Золотова у статті: „Имена существительныя с суффиксом -ак в современном польском языке” пише (переклад): „Велика продуктивність суфікса -ак є характерною рисою у сучасній польській мові” і зазначає, що суфікс -ак (-як) у сучасній російській мові є „непродуктивний”.

Але в багатьох випадках поруч з суфіксом -ак зберігається рівнобіжна форма на -анин

Найновіші видання творів сьогочасних письменників

ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 100-ИХ РОКОВИН

ВІД ДНЯ НАРОДИН

УЛЯНИ КРАВЧЕНКО

ВИДАВНИЦТВО МИКОЛИ ДЕНИСЮКА

видало

її автобіографічну повість

ХРИЗАНТЕМИ

найбільшій, ілюстрований світлинами й
ще ніде не друкований твір авторки

Нова гідна уваги літературна поява -

т о

велика її оригінальна своєю ідеєю
історична повість відомої письменниці

Наталени Корольові

QUID EST VERITAS?

(ЩО Є ІСТІНА?)

Накладом Видавництва Миколи Денисюка

Обидві книжки появилася в серії документальних видань подібно, як Твори Тараса Шевченка й Трилогія Богдана
Лепкого, видані люксово, в твердій оправі, в імітації шкіри, в мистецькому оформленні Оксани Мошинської,
за літературною й мовною редакцією Романа Завадовича.

Ціна одної книжки дол. 5.50.

При замовленні обидвох повістей ціна за дві книжки разом з коштами пересилки лише дол. 10.00

Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING COMPANY
2226 W. CHICAGO AVE., CHICAGO 22, ILL. — U.S.A.

(-янин), напр., подоляк і подолянин, а особливо для означення походження жінок: краков'янка, варшав'янка, куяв'янка й под. „Волинянин”, за-свідчене літописом, має віддавна форму „воли-няк”, бо у пісні співається:

*„Ой по горі татари йдуть,
Волиночку ведуть”.*

Отже, волиночку, не волиняночку. В укра-їнській мові частіше попадається форма з -анин (-янин), але поволі поширюється форма на -ак (-як). Звертає на себе увагу факт, що в Юлія Цезаря зустрічається форма на -ак в імені кельт-ського князя — Divitiacus (В. Г. I-19, 20, 21; II-10).

З вищенаведеного виникає, що в назві пле-мен над Дніпром і Вислою існував корінь „поль” і що різниця в назві племен постала в недавні часи під впливом поширення форми на -ак. Вна-слідок цього поруч із формою „полянин” поста-ла форма „поляк”.

Однак, звідкіля з'явився спільний корінь на таких великих просторах? Тому, що корінь поль — є грецький (від старогрецького „полео” — воюю, торгую), то мусимо шукати місця, де ще в передісторичні часи греки були близько сло-в'янських земель. Таким місцем могла бути лише земля полян, околиці Києва. Давня Трипільська культура, підсилена культурою грецьких коло-ністів, дала старослов'янській мові багато коре-нів слів, які ще й досі живуть у слов'янських мо-вах. Про „жена”, „птах” ми вже згадували. По-дібно „путь” — грецьке „понтос” — дорога, море; звідсіля лат. pontus — міст, польське pą-tnik — прочанин; „праттін” — працювати, поль-ське pracować; „кореннімі” — кормити, „корос” — корм (кельтське carma) — осад пива, підли-ва до м'яса, пізніше м'ясо, пожива; „каліві” — гуцульське колиба (землянка дроворубів), халу-па. У словацькій мові маємо слово spina — бруд, що походить від грецького „пінос”. В інших слов'янських мовах цього слова нема, але тому, що словаки ніде не стикались з греками, треба прийняти, що воно принесене з праслов'янсько-го центру ще перед розселенням слов'ян. Проф. Ян Збожіль у статті „Геродотова Скифія та су-сіди” наводить 91 приклад слов'янських слів з грецьким коренем. Все це виразно вказує на країну гелонів, де, за свідомством Геродота, мо-ва була напівгрецька, напівскитська. Звідтіля, з країни Гелонів, мішана мова поширилась на за-хід та південь. Тому і в польській мові маємо слова з грецькими коренями, хоч вони з грека-ми не стикались. Звідсіля теж давніша назва по-ляків — поляни.

Окремо треба згадати про назву Полісся. Ця назва не може походити від назви „ліс”, як досі прийнято. В північній Італії, над доліш-ньою течією річки По є місто Полесіє. Над до-лішнім По нема лісів, а якби й були, то назва їх мала б інший корінь. Напрошується думка, що і назва „Полісся” походить від „поліс” — місто, але тому, що походження назви італійсь-кого міста лишається нез'ясованим, на остаточ-не вирішення цього питання треба ще почекати.

ПРИМІТКИ

- 1) Акад. А. Шахматов. Повесть временных лет. Петро-град 1916. Ст. 91.
- 2) Шафарик П. Славянскія древности. Перевод Бодяп-ского. Москва 1848, ст. 344.
- 3) В. Н. Семеновичъ. Гелоны и Мордва. Зап. Имп. Моск. Архел. О-ва. Т. 28, кн. 5, ст. 116. Москва, 1913.
- 4) Каталог річок України. АНУ Київ, 1957. О. Маринич. Українське Полісся. „Радянська Школа” 1962. Мапа Полісся.
- 5) „Наш Світ”. Нью-Йорк, лютий 1965.
- 6) Мемнон. „Пері Іракліас” XV-27.
- 7) Пашуто. Повесть врем. лет. Акад. Наук СССР. Ч. II. Приложение.
- 8) Інформація кол. учительки с. Березолуни Останн Турко.
- 9) На подібний спосіб утворена назва „Мир-город” — „Славне-місто” (сполучення кельтського і слов'ян-ського слів); „Миру-тин” — „Славне місто” („Тин”, кельтське „дунум” — місто, сполучення двох кельт-ських слів).
- 10) Ю. В. Кухаренко. Средневековые памятники По-лесья. Акад. Наук СССР. Москва, 1961. EI-57, ст. 20.
- 11) Cynkalowski Aleksander. „Rzeka Prypieć i jej do-plywy”. (Makieta) Kraków, 1960. Мапа.
- 12) О. Маринич. Ор. cit. Мапа.
- 13) Проф. Е. Голубинський. Історія русскої Церкви. Мос-ква 1911. Т. I, ст. 225.
- 14) П. Смірнов. Болзський шлях і стародавні руси. Ак. Наук, 36. 74, ст. 67.
- 15) „Лаврентьевський Список” 8. В 11 було „Полям”, поправлене „Поляном”. А. Шахматов. Пов. врми. літ. Петроград, 1916, ст. 21.
- 16) Іпатський список. У Хлебніковському „Поляни”.
- 17) П. Смірнов. Ор. cit. ст. 66.
- 18) Проф. Золотова. Имена существительныя с суффиксом -ак в современном польском языке. Ученые записки Ленингр. У-та. 250. Ленинград, 1958. Ст. 14, 30.
- 19) Jan Zbořil. „Herodotova Skythië a sousedé”. Slo-venská archeológia. Bratislava 1959. VII-2, st. 410.

Юрій Коломиєць

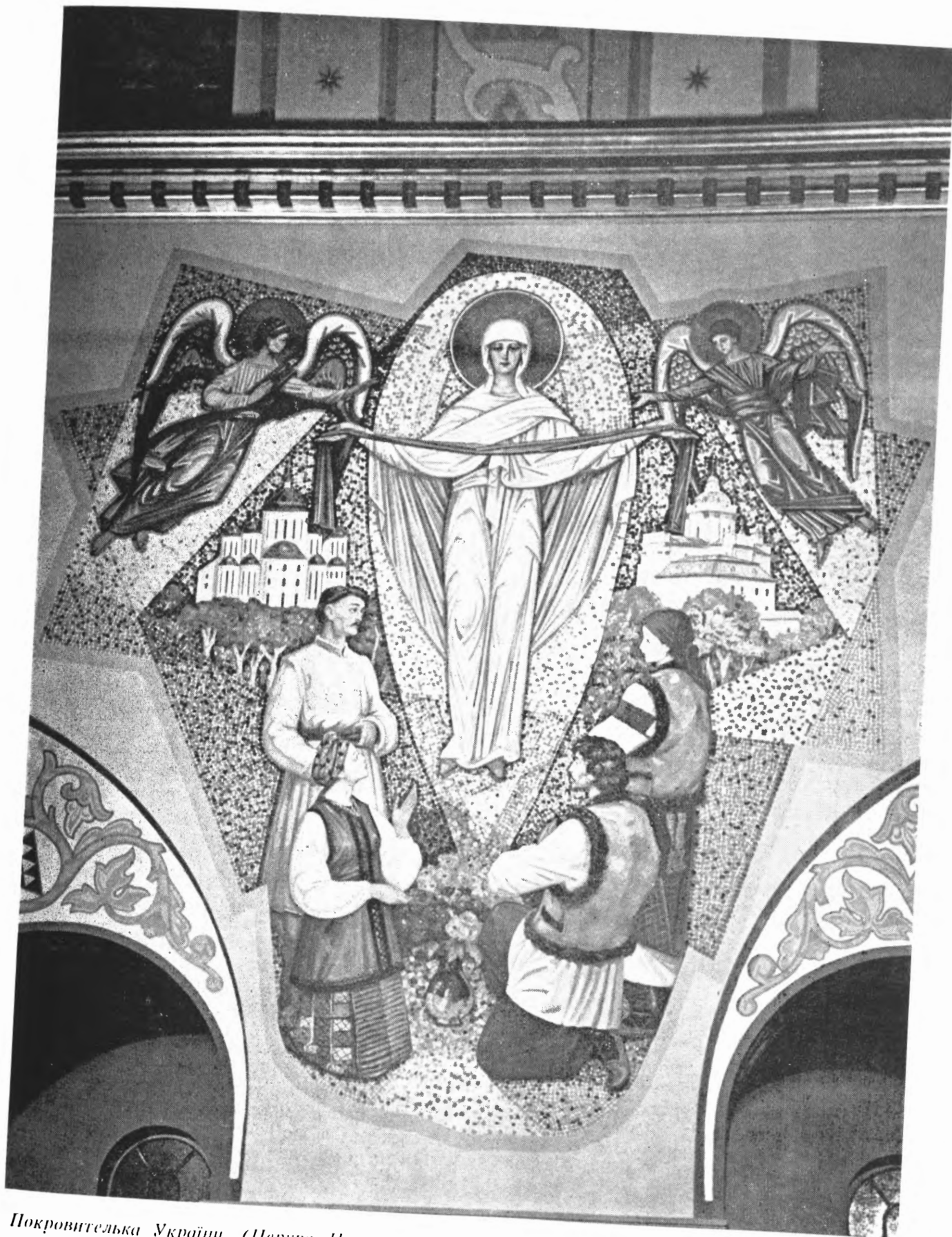
ГРАНЧАСТЕ СОНЦЕ

ПОЕЗІЇ

80 сторінок друку
з двобарвною обкладинкою і рисунками
Анатолія Коломийця

Ціна 2.00 дол.

Замовлення приймає
Адміністрація „Овиду”

Покровителька України. (Церква Непорочного Зачаття в Дітройті) Арт. мал. М. Дмитренко

Скульптор Антін Павлось

Старовинні римляни так цінили мистецтво, що часто повторяли слова Гіпократів: „Арс лонга, віта бревіс” (Мистецтво довготривале, а життя коротке). І справді, минають війни, революції, проминають людські покоління за поколіннями, а твори мистецтва не втрачають своєї вартості. Їхня краса стає силою, з якої родиться нове життя, творяться нові діла, подвиги народів, нові цінності культури.

Із города Трої майже сліду не остало, але Гомерова поема „Іліада” є скарбом уселюдської літератури. Твори грецького скульптора Фідія чарують нас так, як чарували греків перед народженням Ісуса Христа. Твори Мікель-Анджельо. Леонарда Да Вінчі, Рембрандта, Рубенса не старіються, вони дорогі людям усіх країв, усіх століть.

Український нарід обдарований талановитістю у всіх ділянках мистецтва, але, здається, з усіх мистців, творців культурних цінностей, найменше відомі й прославлені в нас мистці в ділянці скульптури, різьби. Мало хто в нас говорить і пише навіть про такого скульптора, як Олександр Архипенко, про якого і чужинецькі мистецтвознавці, критики плястичних мистецтв писали, що після смерті французького скульптора Августа Родена 1917 року українець Олександр Архипенко був найбільшим мистцем-скульптором у цілій Європі.

Мало відомий у нас і мистець-скульптор Антін Павлось. Склалось на те багато причин, між ними і та причина, що той скульптор дійсно мав коротке життя, „віта бревіс”, жив тільки 49 років, а його творчість — то недоспівана пісня. Деякі гвори Павлося осталися тільки в проєктах і плянах. Ще одною причиною малої популярності Антона Павлося було те, що дорога того мистця на верхів'я творчості і слави була вийнятковію трудна, устелена терням, а не рожами. То була дорога сина прекрасної своєю природою і природними багатствами Холмщини — країни, яка так, як і Підляшшя, тільки в давнину була частиною Київської Русі, Галицько-Волинського руського князівства, а в поході століть підпала під владу і культурницькі впливи західнього сусіда України. Впливи займанців перетворили Холмщину так, що в ній з доби княжої Русі майже не осталось пам'яток української культури; осталась тільки старовинна церква в Холмі, збудована за часів короля Данила, осталися руїни замків, твердинь із доби руського князівства, та осталась у серцях українців-холмщан любов до української мови, рідної їм Православ-

ної Церкви і туга за життям у вільній українській державі. Над Холмщиною котились бурі воєн. У холмських селах і містах у другій світовій війні палали хати, господарства, лилась українська кров, над рікою Бугом проходили полчища чужинських військ, але та Холмщина і до того часу в деякій мірі зберегла свою українськість. Вона подарувала Україні таких вартісних синів, як наш найбільший історик Михайло Грушевський, поет Євген Самохваленко і скульптор Антін Павлось.

Антін Павлось народився 8 червня 1905 року в селі Гостинне, Грубешівського повіту, в родині малозаможних селян. Початкову освіту здобув у ріднім селі, а середню освіту — у місті Грубешові.

Коли 1914 року почалась війна, українське населення Холмщини, яка була тоді під владою Росії, було насильно вивезене в Казахстан. По упадку царської влади Антін Павлось разом з іншими засланнями вернувся на Холмщину, на якій у деяких селах осталися тільки згарища й руїни. Тому, що під час війни батьки Павлося померли від пошести тифу, Антін проживав деякий час у своїх кривних у сусіднім селі Добромиричині. Він прагнув стати мистцем, приватно вчився рисування. На його щастя, в році 1920 англійське Товариство Квakerів допомагало населенню Холмщини, і завдяки допомозі квakerів Антін Павлось міг учитись у різьничій школі в містечку Колпіні на Підляшші. Виявляючи вже в хлоп'ячій віці замилювання до мистецтва, Антін Павлось, щоб розвинути свій вроджений талант мистця, виїхав до Львова. Там студіював у школі артистичного промислу, спеціалізуючись у скульптурі. Пробиваючись власними силами через нетрі життя, Антін Павлось жив часом у злиднях, але молодечими силами поборював усякі труднощі. Він зживався з українським суспільством Львова, збагачував своє знання життя та української дійсності. Кінчаючи студії, Павлось познайомився з українськими мистцями — Андрієм Коверком, Сергієм Литвиненком, Борачком, Павлом Ковжуном, Олексієм Новаківським та мистецтвознавцем Миколою Голубцем.

Були такі часи, коли скульптор з Холмщини, живучи у Львові, навіть на Різдвяні Свята не мав за що пообідати, а на Святий Вечір мав тільки хліб та несолоджений чай, куплений за гроші, що їх позичили або й подарували Павлосеві його друзі студенти. Були й такі часи, коли Антін Павлось наслідком злиднів занепав здоров'ям і втратив надію, що йому вдасться здійснити свою мрію стати мистцем. Та море життя несе людині

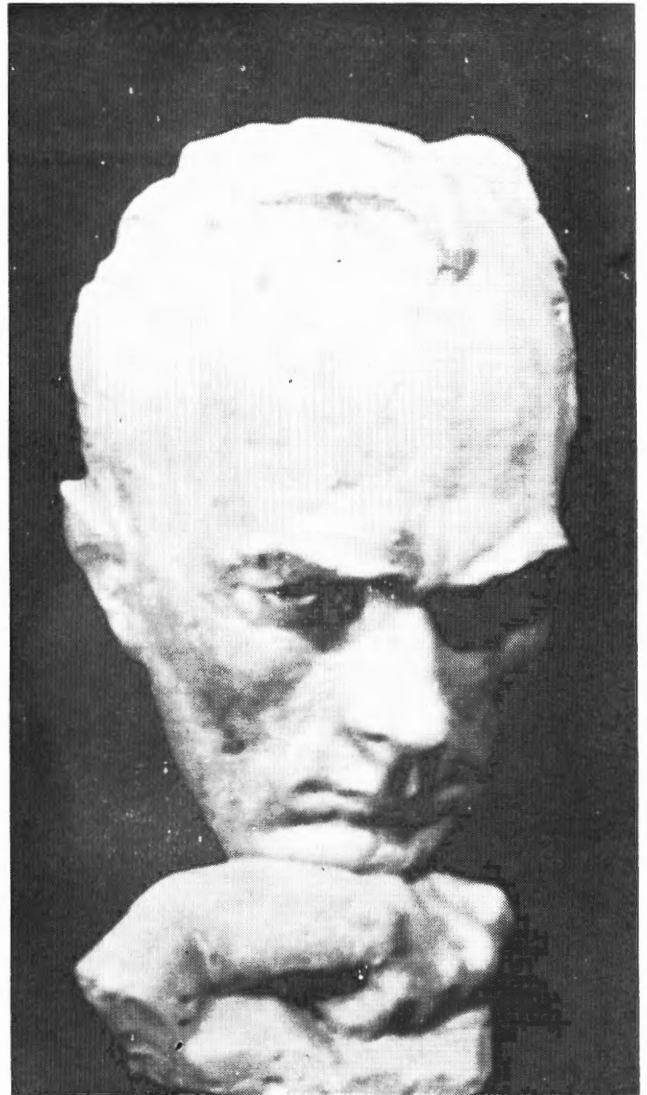
не тільки зло, нещастя, але й добро та радість. У темряві життя бідного студента-мистця появився ясний промінь, що освітив тверду дорогу самотнього молодого скульптора. Антін Павлось познайомився з вродливою, русавою, енергійною і працьовитою студенткою, дочкою урядовця, Степанією Бойко. Ця українка-львов'янка полюбила студента-холмищак, Антін полюбив Степанію і згодом звінчався з нею.

Степанія Бойко відіграла в житті мистця холмищак таку роль, що, проживши з тією жінкою в згоді й любові кільканадцять років та опинившись з дружиною та сином Богданом на чужині, Антін Павлось часом казав своїм приятелям галичанам: „Я маю таку добру жінку-львов'янку, що вже й через те люблю всіх галичан. Єдине моє щастя і єдина моя радість — то моя творчість, мистецтво і моя добра, вірна жінка. Своїй дружині я завдячую все. В найтяжчі часи, серед воєнних турбот і злиднів моя Стефця підтримувала мене, часом тяжкою фізичною працею промощувала мені шлях до творчості в мистецтві. Друже, як хочеш бути в житті щасливий, то оженись! Подружжя — то найліпша інституція, яку люди видумали”.

Вже як мистець-скульптор із дипломом, Павлось працював, виконуючи моделі та композиції в застосуванні до архітектури. В 1933 році Павлось брав участь у мистецькій виставці. У 1942 році дістав першу нагороду на виставці Спільки Українських Образотворчих Мистців у Львові.

Наприкінці другої світової війни Антін Павлось був примушений виїхати з дружиною і сином Богданом у Карпатські гори. Деякий час жив на селі в околиці Кришніці, звідки виїхав до Мюнхену в Німеччині. Скитаючись, Павлось перебував і в таборі в Берхтесгадені, і в місті Аугсбурзі. Внаслідок воєнних і таборових труднощів та невигод Антін Павлось уперше захворів на серце.

В 1949 році Антін Павлось із дружиною і сином емігрував до Америки. Мистець-скульптор оселився в місті Сейнт Пол у штаті Мінесота, де працював у фабриці релігійного мистецтва. Для нього не було границі між мистецтвом і ремеслом, він перетворював ремесло у мистецтво і здобув пильною працею не лиш прихильність власників фірми, але і стільки гроша, що купив собі старий дерев'яний дімок та кілька акрів землі. Здавалось, що недоля-біда для мистця скінчилась назавжди, тим більше що дружина Павлося дістала працю в шпиталі, доглядала хворих, заробляла на прожиток і старалась облегшити життя свого чоловіка. В ті часи виявились прекрасні прикмети мистця Павлося як людини. Він, хоч сам вигнанець, помагав українцям-ви-

Антін Павлось
(Портрет 6 місяців перед смертю)

гнанцям дістатись з Європи до Америки й улаштувати своє життя в стейті Міннесота.

Але здоров'я Антона Павлося від перепрацювання вдруге захиталось. 4 вересня 1954 року мистець-скульптор, привіз додому автом свою дружину із шпиталю, де вона працювала, і загло знепритомнів. Дружина викликала із рятункової станції санітарів, щоб відвезти її чоловіка до лікарні. В дорозі до лікарні в санітарнім амбулянсі Антін Павлось закінчив життя.

Життя Антона Павлося було одною з трагедій українських мистців. Щоб зрозуміти ці трагедії, вистачить порівняти долю Павлося із долею згадуваного вже скульптора Августа Родена. Той французький скульптор, хоча був сином паризького поліціанта і служниці, здобув славу мистця, жив у достатках, мав не тільки прислугу, але й секретаря. В ту пору, коли, навіть під час війни, Роден творив такі свої твори, як "Le penseur" — „Мислитель”, його секретарем був видатний німецький поет Райнер Марія Рільке.

Антон Павлось, син селянина з Холмщини, провів життя у боротьбі з обставинами й помер як вигнавець на чужині. Його могила є на цвинтарі коло міста Сейнт Пол, в стейті Міннесота. В особі Павлося Україна втратила одного з високоцінних своїх синів. Він був безмежно відданий українському народові, у творчості органічно зв'язаний з українською землею, з історією України, з її культурою, і тій культурі віддав свій непересічний талант.

Твори Павлося — то діти своєї доби, воєнних і повоєнних років, ненормальних умов, тому деякі з них незавершені. Все ж твори Павлося — то частина українського життя, втіленого в камінь, в теракоту згідно із законами гармонії та краси. Ці твори свідчать, що Павлось міг дати і твори монументальної різьби. Можна згадати лише головні твори Антона Павлося:

„Роман Галицький” — теракота, „Король Данило”, „Богдан Хмельницький” „Робітниця” (гіпс), „Смуток” (теракота), „Мати”, „Розлука”, „Туга”, „Ранок”, „Вечір”, „Спочинок”, „Робітниця”, „Пастух”, „Дівчина з серпом”, погруддя мистця Олекси Новаківського, „Голод” — образ трагедії матері, що стоїть над дитиною, яка вмирає з голоду, пам'ятник композиторові Вікторові Матюкові.

Твір „Король Данило” — то вираз любови Павлося до рідної Холмщини, де король Данило був володарем і засновником міста Холма.

Головні твори Павлося — то персоніфікація могутності володарів українських земель. Антін Павлось намагався створити монументи визнач-

*Всесвітлішому й Дорогому
Отцеві Магістрові
М. ГОЛОВАТОМУ
від все вдячного автора*

Всечесний наш, Славутий, Любий, Отче,
У Ваш ясний, в житті найкращий день,
Складаю Вам, мов китицю пісень,
Свій щирий вірш побажань найкоротших.

Блажен, хто в сад Спасителя іде
І в вічний світ підносить людські очі
Й мечем хреста та світлом слів пророчих
Своїх братів на Правди шлях веде.

Тож хай Пречиста Діва Пресвята
Все з Вами буде та усю грозу
Вам змінює на виноградні грона...

Служить Христові і своїм братам,
Тримайте чашу і любіть тризуб
І хай благословить Господь Вас от Сіона.

Чікаго, 7 серпня 1966

Теодор Курпіта

них постатей з історії України. Деякі його твори і проекти, повні сміливості і фантазії, зв'язані із стилем доби барокко, в інших його творах помітний поетизований реалізм. У них чарує гармонія ліній і сміливість в оперуванні формою. З кожного твору Павлося пробивається якась основна внутрішня ідея.

Відомий наш поет і маляр Святослав Гординський у книжці „Павлось, Крук і Мухин” так характеризував творчість Антона Павлося:

„Павлось належить до тих мистців, що вносять у творчість власні окреслені вартості і зв'язують своє мистецтво з його вічним джерелом — природою. Це мистецтво передусім українське. Антін Павлось, Григорій Крук, Богдан Мухин — то мистці, яких творчість стоїть сьогодні в осередку української різьби. Це свідомі своїх спромог мистці, вони вміють оперувати своїм матеріалом на високому технічному рівні.

Антін Павлось має за собою немало кількість проектів монументів, з яких тільки один нагробний пам'ятник композиторові Вікторові Матюкові пощастило йому виконати.

Історія котиться прискішеним темпом, і хто знає, чи ми ще одного дня не побачимо на площі котрогось з українських міст якийсь з тих монументів Павлося”.

Таку будучину віщував поет Святослав Гординський творам-пам'ятникам Антона Павлося. А покищо, Антін Павлось поставив собі вічний пам'ятник і вічний спомин у душі та серці Українського Народу.

Олесь Бабій

Загальні Збори Товариства Українських Бібліотекарів Америки

Ідучи за утертою традицією відбуту чергові — треті — Звичайні Загальні Збори ТУБА при нагоді Конвенції Американської Бібліотекарської Асоціації (АЛА) в Нью Йорку.

Збори заповіджені заздалегідь обіжником Головного Виділу, розісланим на всі знані адреси наших бібліотекарів в ЗДПА та статтею д-ра О. Соколишина в „Свободі” і дбайливо підготовані тим-же д-ром О. Соколишином та мгр Петром Гоєм, відбулися в понеділок, дня 11 липня 1966 р. вечером в приміщенні Об'єднаного Комітету Українських Організацій Нью Йорку.

В неприязности голови Збори відкрив та привітав присутних заступник голови мгр Дмитро Штогрин. До президії обрано д-ра Богдана Винара на голову і мгра Івана Кобасу на секретаря.

Привітання виголосили представники: Гол. Управи СУМА (мгр І. Кобаса), Т-ва Українських Істориків (д-р Л. Винар), УВАН (проф. В. Міяковський), Українського Католицького Університету (проф. д-р М. Чубатий), УККА — Відділ Нью Йорк (д-р О. Соколишин) та журналу „Життя і Школа” (д-р В. Луців). Відчитано також письмові привіти.

Після відчитання звітів та основної дискусії над звітами збори уділили на внесок Голови Контрольної Комісії абсолюторію уступаючому Виділові.

До нового Головного Виділу обрано: д-р Роман Верес — голова, мгр Дмитро Штогрин — заступник голови, д-р Роман Ільницький — заступник голови, мгр Роман Дмитерко — секретар, мгр Еміль Басюк — скарбник — обидва останні з Чикаго, мгр Петро Гой та мгр Іван Кобаса, обидва з Нью Йорку — члени Виділу.

До Контрольної Комісії обрано: д-р Андрій Турчин — голова, д-р Любомир Винар та д-р Василь Луців — члени.

Збори вибрали статуту Комісію в складі: д-р Євген Перейма, д-р Олександр Соколишин та д-р Андрій Турчин, яка має до 3-4 місяців опрацювати новий статут.

Не зважаючи на те, що збори відбувалися в часі Конвенції АЛА, яка стягнула чимало наших товаришів та в Нью Йорку з великим числом наших товаришів в місті і околиці, фреквенція на зборах була дуже слаба.

Однаково-ж беручи під увагу серйозне ставлен-

ня привних до справи товариства та його завдань, про що свідчила оживлена дискусія, збори можна уважати за успішні. Дискутовано справу Бібліографічно-Довідкового Центру, яку доручено нововибраному Виділові до дальшого провадження та справу створення осередка праці для метрополітального Нью Йорку.

УКРАЇНСЬКІ БІБЛІОТЕКАРІ ВІДВІДУЮТЬ НАШІ ЦЕНТРАЛЬНІ УСТАНОВИ

На слідуючий день після Загальних Зборів ТУБА дня 12 липня 1966 група наших бібліотекарів в складі: мгр Павло Бабяк, д-р Василь Луців, мгр М. Палій, д-р Олександр Соколишин та мгр Дмитро Штогрин відвідали за пляном перше дбайливо уложеним і узгідненим д-ром Олександром Соколишином та мгром Петром Гоєм, відвідали Редакцію „Свободи”, Український Конгресовий Комітет Америки, УВАН та Український Інститут Америки. Учасники групи відвідувачів оглядали установи, знайомилися з їхніми працівниками (в Редакції „Свободи” мали змогу познайомитися з майже цілим Головним Виділом УНС), з проблематикою установ, ділилися фаховими порадами в справах, в яких установи зацікавлені та знайомили керівників та представників установ з проблематикою ТУБА та організованого ним Українського Бібліографічно-Довідкового Центру. Ця тура наших бібліотекарів по наших установах, так би мовити, впровадила в світ наше Товариство.

НАРАДА В НЬО ЙОРКУ

Для переведення в життя, а принайменше приспішення переведення плянів Товариства відбуту дня 28 липня 1966 вечером в приміщенні Українського Інституту Америки нараду, в якій взяли участь: Голова д-р Роман Верес, заступник голови д-р Роман Ільницький, члени Виділу мгр Петро Гой та мгр Іван Кобаса, д-р Олександр Соколишин та господар зустрічі мін. Юліян Ревай, адміністративний Директор Українського Інституту Америки.

Учасники наради мали змогу оглянути приміщення Інституту, зокрема приміщення які мали би стати домівкою евентуального Українського Бібліографічно-Довідкового Центру, обговорили між собою та з мін. Реваєм справу примі-

щення УБДЦентру в домі Інституту та умови на яких це могло би статися, справи правового оформлення Центру, його засяг праці, справу його персоналу та фінансів.

Обговорено також справу створення в Нью Йорку осередка Праці ТУБА.

На внесок д-ра Р. Ільницького рішено звернути увагу на можливості впровадження якнайбільшої кількості українських гасел до американських довідників біографічних, бібліографічних та інших. Для простудіювання тої справи рішено створити комісії, які мали би справу на даному відтинку прослідити і започаткувати відповідну акцію. Ця конференція принесла безсумнівні користі і дала напрямні для дальшої праці як над організацією УБДЦентру так над напрямними праці Товариства взагалі.

УЧАСТЬ УКРАЇНСЬКИХ БІБЛІОТЕКАРІВ В АМЕРИКАНСЬКИХ ТА КАНАДСЬКИХ КОНВЕНЦІЯХ

Українські бібліотекарі брали участь в останніх місяцях в різних бібліотекарських та інших наукових конференціях:

В Клівленді, Огайо — на Конференції Американської Асоціації Словянських Студій, яка відбулася 25-27 березня 1966 взяли участь бібліотекарі: мгр Дмитро Штогрин, мгр Дмитро Колісник, мгр М. Палій та мгр С. Гуменюк.

Українці бібліотекарі взяли участь також в Конвенції Канадської Асоціації Славистів, що відбулася в червні 1966 в Шербрук у Квебеку.

Двох українців бібліотекарів мгр О. Суховерський та мгр М. Сосновський взяли участь у панелі бібліотекарів, а мгр В. Верига доповідав про методи класифікації словянських матеріалів Конгресовою Бібліотекою у Вашингтоні. У відповідь на деякі висновки доповідача д-р Андрій Турчин з Блюмінгтону, Інд. видрукував статтю в „Свободі” про працю українських бібліотекарів в ЗДПА для справлення недомагань в тих-же класифікаційних методах.

Активну участь взяли бібліотекарі українці у вище згаданій Конвенції АЛА в Нью Йорку, брали участь у панелях, а зокрема в працях Словянської Секції.

Головою Словянської Секції вибрано д-ра Богдана Винара.

Мгр Остап Тарнавський брав участь у З'їзді Міжнародного Пен Клубу в червні 1966 р. в Нью Йорку.

УКРАЇНКА БІБЛІОТЕКАРКА ДІСТАЛА ЛІТЕРАТУРНУ НАГОРОДУ

Мгр Галина Паньків, znana краще як Ганна Черинь одержала нагороду за гумореску на 7 літературному конкурсі СФУЖО.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ВИДАННЯ ТУБА

Під фірмою ТУБА вийшли в програмі двох бібліографічних серій ТУБА дві важні бібліографічні публікації:

1-ше число серії Словянські Біо- Бібліографічні Матеріали вийшло фотостатичним способом друге видання „Каталог Видань Української Академії Наук, 1918-1930” зредаговане і видане заходом та коштами мгра Дмитра Штогрин (Урбана, Ілл.).

Перше число серії Ukrainian Bibliography. Microfilm series вийшов мікрофільмом у фірмі: Юніверзити Майкрофільмс в Ен Арбор, Міч. „Index of Ukrainian Essays in Collections Published outside the Iron Curtain in years 1963-1964” д-ра Романа Вереса. Можна одержати у формі мікрофільму та копій Зіракс.

Третє число серії Українські Історичні Студії видаваної Українським Історичним Товариством вийшла праця д-ра Любомира Винара „Огляд історичної Літератури про початки Української Козаччини”.

У видавництві „Ключі” вийшла збірка есеїв мгра Остапа Тарнавського „Туга за мітом”.

З інших публікацій наших бібліотекарів треба згадати статтю мгра Марти Тарнавської в Ukrainian Quarterly 1966, I, pp. 53-62 „Bookburning a la Soviet” та статтю д-ра Олександра Соколишина в червневому числі „Овиду” „Англомовна згадка Івана Франка про Тараса Шевченка” ст. 33-37.

Крім того статті на бібліотекарські теми чи зокрема Українського Бібліографічно-Довідкового Центру або авторства бібліотекарів були друковані в „Свободі”, „Новій Зорі”, „Українському Життю” та „Визвольному Шляху”.

ІНШІ БІБЛІОГРАФІЧНІ ПУБЛІКАЦІЇ

Відбитка з Survey № 59 April, 1966, Jaroslav Pelenski. Recent Ukrainian writing (pp. 102-112).

Відбитка з The Year's work in Modern Language Studies. V. Svoboda. Ukrainian Studies (pp. 623-663).

НЕНАДІЙНА СМЕРТЬ БІБЛІОТЕКАРЯ

Дня 6 червня 1966 р. помер в Нью Йорку ненадійно на серце у віці 44 літ д-р Леонід Соневський, надійний молодий історик, автор численних історичних студій, співробітник Української Вільної Академії Наук в Нью Йорку, співробітник та редактор 10-го тому Анналів УВАН та співробітник англомовної Енциклопедії Українознавства.

Покійний працював останньо в бібліотеці Бруклінського Коледжу.

Залишив батьків та брата.

АНТОЛОГІЯ ПЕРЕКЛАДІВ З ШЕВЧЕНКА ЧУЖИМИ МОВАМИ
ЗА РЕДАКЦІЄЮ БОГДАНА КРАВЦЕВА

Видавництво Миколи Денисюка, Чикаго 1964,

456 сторінок, тверда оправа, з позолоченням. Ціна 7.00 дол.

На книгарському ринку появилася книжка, що може уважатися гідним доповненням і завершенням усіх дотеперішніх видань творів Шевченка та літературно-критичних праць про Шевченка в ювілейні роки 1961-64. Це антологія перекладів вибраних з „Кобзаря” поезій і поем на різні мови світу. Всіх мов у згаданому виданні — 29, в тому 21 європейська, а решта з інших континентів, між ними вірменська, грузинська, навіть корейська, китайська, японська й інші, передані їх традиційно-старовинним письмом. Окремі статті інформують про історію перекладів тією чи іншою мовою та подають прізвища перекладачів і назви окремих перекладних збірок.

Факт цікавий і вартий більшої уваги. Він свідчить про зріст зацікавлення інших народів та середовищ творчістю Шевченка, в якій вони знаходять, між ін., мотиви та ідеї, співзвучні з їхніми прагненнями. Історія перекладів з Шевченка сягає поза сотню літ. Ще за життя поета появились перші переклади на польську, чеську та російську мови, а тепер їх кількість зростає з року на рік пропорційно до поширення знання про Шевченка поза межами України. Сьогоднішня перекладна література з Шевченка становить уже десятки томів, не враховуючи окремих творів чи їх уривків, розсіяних по різних чужомовних періодичних публікаціях. Зробити їх доступними ширшому загалові практично дуже важко, тож це завдання почасти сповняє видання „Шевченкове слово і слава”. Ця книга, хоч є лише антологією, має ту перевагу, що її може придбати кожний читач і використати її з різною метою.

Поперше, таке видання — переконливий засіб у руках українця — батька чи виховника, що знайомить дітей-молодь на еміграції з Шевченком і його значенням. Подруге, ця книга перекладів дає українцеві добру нагоду до ознайомлення чужинців з творчістю нашого поета зокрема та з українською культурою взагалі.

Хоч Шевченко, ідеолог політично-державно-

го усамостійнення України, уважається передусім національним постом і носієм національних ідеалів, то насправді значення Шевченка значно більше і значно ширший його ідеологічний горизонт. Його поезію проникають вселюдські ідеали волі-свободи. У його творах золотою ниткою нижеться думка, що здійснення універсального ідеалу волі та миру на землі залежить від перемоги принципу Правди, побудованого на фундаменті справжнього братерства між народами. Ці основні моральні тези, втілені в Шевченкове полум'яне слово, ставлять нашого поета поруч із найбільшими учителями-моралістами Заходу і Сходу та надають його творчості всесвітнього значення.

Завдяки цій рисі своєї творчості Шевченко став близький і рідний одиницям і народам, що цінять волю і розуміють вагу боротьби й жертви за неї. Напр., поема „Кавказ” є не тільки духовою власністю української літератури, але й до певної міри власністю народів Кавказу і всіх поневолених російським імперіялізмом народів „від молдаванина до фіна”. Подібне значення має поема „Неофіти” з прозорою політичною алегорією, спрямованою не тільки проти царського самовладства, але й узагалі проти всіх тиранів і гнобителів вільної думки на землі.

Шевченкова любов своєї батьківщини та ідея братньої любови між народами — це те основне, що промовляє до людської душі із сторінок книжки „Шевченкове слово і слава”. Це доказ, що в хорі геніїв світу наш Шевченко має свій власний голос і має що сказати від себе також іншим народам. Тому цей одностомник вартий зайняти гідне місце на полицях не тільки наших домашніх, але й прилюдних бібліотек або послужити як подарунок нашим друзям чи знайомим іншої національності, що цікавляться літературою. Читач-чужинець, що не знає української мови, знайде добру інформацію про Шевченка в статті Богдана Кравцева англійською мовою.

ДОВГОГРАЙНІ ПЛАТІВКИ

- СЛУЖБА БОЖА на двох довгограйних НІ-
ФІ платівках у виконанні хору церкви
св. Варвари у Відні, в ціні 12.00 дол. і
додаткова платівка з „Боже, вислухай
благання” і ін. за 1.00 дол. Всі три платів-
ки, в альбомі, мистецько-оформленому О.
Мошинською, разом із пересилкою 13.00
- УКРАЇНСЬКІ ВОСКРЕСНІ ПІСНІ і гагілки у
вик. хору церкви св. Варвари у Відні —
Альбом з двома платівками 10.00
- УКРАЇНСЬКІ КОЛЯДИ у вик. хору церкви
св. Варвари у Відні 4.95
- ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ — опера на 3
дії С. Артемовського (три платівки) 14.95
- ПІСНЯ ПРО РУШНИЧОК — (до слів А.
Малишка, муз. П. Майбороди) співає
Д. Гнатюк, та 11 інших пісень. Пісня про
рушничок полонила серця всіх українців
у цілому світі. (Число платівок РР10) 4.95
- 801 СВАТАННЯ НА ГОНЧАРІВЦІ
(Альбом з 3-ма платівками, 12" Ціна \$12.50
- 802 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 1)
У виконанні Ірини Лаврівської. 3.95
- 803 ДИТЯЧІ КАЗКИ (ч. 2)
У виконанні Ірини Лаврівської. 3.95
- 804 КОЛЯДИ — 14 різних коляд —
різні хори 4.95
- 805 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ
У виконанні Хору Верьовки 3.95
- 806 МИРОСЛАВ СКАЛА-СТАРИЦЬКИЙ —
Miro Skala-Starycky — тенор
з оркестрою 4.95
- 807 СПІВАЄ КИЇВ — Ukrainian Songs of Kiev,
Concert of works by P. Mayboroda 4.95
- 807 СПІВАЄ ЛЬВІВ — Concert performed by
Capella „Trembita” in Lviv, Conductor —
P. Murawskyj 4.95
- 809 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ З ГУЦУЛЬЩИНИ —
Ukrainian Hutzul Songs. 4.95
- 810 ПІСНІ З УКРАЇНИ 4.95
- 811 INTERNATIONAL MELODIES —
„AMOR” Orchestra. 4.95
- 812 ВЕЧІР НА СОЮЗІВЦІ —
з оркестрою „AMOR” Ukrainian Dance
Music 4.95
- 814 DANCE PARTY — „AMOR” Orchestra 4.95
- 815 УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ТАНКИ — Anatole
Pietri Orchestra, — Buenos Aires 4.95
- 816 ВЕЧЕРНИЦІ, „Кобзар” з Симфонічною
Оркестрою, дириг. А. Рудницький, Філа 4.95
- 817 КОНЦЕРТ, Хор „КОБЗАР” із Симфонічною
Оркестрою 4.95
- 818 ШЕ НЕ ВМЕРЛА, Хор „КОБЗАР”. 4.95
- 819 КОНЦЕРТ, Хор „ДУМКА”, Нью-Йорк,
дир. Л. Крушельницький. 4.95
- 820 БОГ ПРЕДВІЧНИЙ — Українські коляди
та щедрівки у вик. Хору „Кобзар” під
кер. А. Рудницького 4.95
- 821, 822 і 823 УКРАЇНСЬКІ КОЛОМИЙКИ
(частина 1, 2, і 3). кожна по 4.95
- 824 УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ — у виконанні Хору
Верьовки (частина 2.) 4.95
- 825 ЗАСВИСТАЛИ КОЗАЧЕНЬКИ... Збірка
козацьких пісень. 4.95
- 827 МАРІЧКА — закарпатські співаночки 4.95
- 828 СТРИЙСЬКИЙ ПАРК — пісні сьогодніш-
нього Львова 4.95

- 831, 832 і 833 ЖАРТІВЛИВІ ПІСНІ по 4.95
- 834 і 836 ПІСНІ УПА 4.95
- 835 НАЗАР СТОДОЛЯ — Опера. Слова
Тараса Шевченка. Музика К.
Данкевича 19.80
- 838 ЗНОВ... У ЛЬВОВІ 4.95
- 852 ЦЕРКОВНІ ПІСНІ — Церковний Хор
Маланюк та Хору св. Варвари, Відень,
диригент: А. Гнатишин 4.95
- 851 НАРОДНІ ПІСНІ — у виконанні Іри
св. Варвари, Відень. Дир. А. Гнатишин 4.95
- УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ В ЧЕШЬ ПРЕЧИСТОЇ
ДІВИ МАРІІ — Мішаний хор церкви св.
о. Миколая в Чикаго 4.95
- ДУМИ МОЇ і інші українські пісні у ви-
конанні київських ансамблів 4.95
- ЗБІРКА ПІСЕНЬ — виконують Ія і Лю-
бомир Мацюк з оркестрою 4.95
- УКРАЇНСЬКІ ПІСНІ у виконанні Україн-
ського Хору Думка в Дітройті під упра-
вою І. Атаманця 4.95
- ПІСНІ Й ТАНЦІ З УКРАЇНИ у виконанні
київських ансамблів видання МОНІТОР
ч. 1, 2 і 3 по 3.95
- УКРАЇНА — пісні у виконанні Українського
Хору Думка в Києві і київського ансам-
блю бандуристів 3.95
- ВЕСЕЛЯ ЗБІРКА у виконанні різних укра-
їнських хорових ансамблів 4.95
- ХОРОВІ ПІСНІ З УКРАЇНИ у виконанні
Капелі Бандуристів під управою Ір. Ки-
тастого й В. Божика наспівані в часі не-
давнього турне по Європі (видання пі-
мецького видавництва) 4.50
- Я ЦИГАНКА МОЛОДА і ін. 4.95
- ЯК ТЕБЕ НЕ ЛЮБИТИ і ін. пісні 4.95
- БЕРІЗКА і ін. пісні 4.95
- ТАНЦЮЙМО — танкова музика 4.95
- КИЇВСЬКИЙ ВАЛЬС і ін. пісні 4.95
- УКРАДЕНЕ ЩАСТЯ драма в 5 діях Івана
Франка (Альбом з 3-ма платівками) 12.50
- КОНЦЕРТ у виконанні Української Духової
Оркестри під управою І. Барабаша в Чи-
каго (альбом з 3-ма платівками) 4.50
- РИМІНСЬКІ МЕЛОДІЇ — вик. муж. квартет
„Розвага” з оркестрою М. Шияна. Альбом:
три платівки 10", 78 RPM. 4.75
- ТЕНОР І. ЗЕРІФЕРТ — при фортепіано ЛЮБА
СЛЮЗАР. Три оригінальні платівки в
мистецькому альбомі 4.75
- АЛЬБОМ ПІСЕНЬ Я. Б. Весоловського
у виконанні оркестри і хору Івана
Романова. Солісти: Антін Дербіш,
Олександр Тихнович (танцювальна
музика) 4.50
- ДІТИ СПІВАЮТЬ — дитячий хор Рідної
Школи УНО — Філія Ст. Катеринс, Онт. 4.95

Усі ці платівки продає
КНИГАРНЯ
при ВИДАВНИЦТВІ МИКОЛИ ДЕНИСЮКА
В ЧІКАГО

Платівки висилаємо негайно по замовленню.
Кошти пересилки оплачує Книгарня
Замовлення і гроші слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. Chicago Ave. — Chicago 22, Ill., USA

Smith Corona Portable Typewriter

AUTHORIZED DEALER:

MYKOLA DENYSIUK

2226 WEST CHICAGO AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60622 USA

NEW **SCM SMITH-CORONA**
STERLING
a full-featured
PORTABLE
*rugged-dependable
stylish*

Дуже практична в новому ефектовному оформленні *STERLING*

SCM SMITH-CORONA
Galaxie
NEW in Style...Speed...Spirit

Найновіший модель люксової машинки до писання *GALAXIE*

Маємо в продажу англійські, українські та в усіх інших мовах

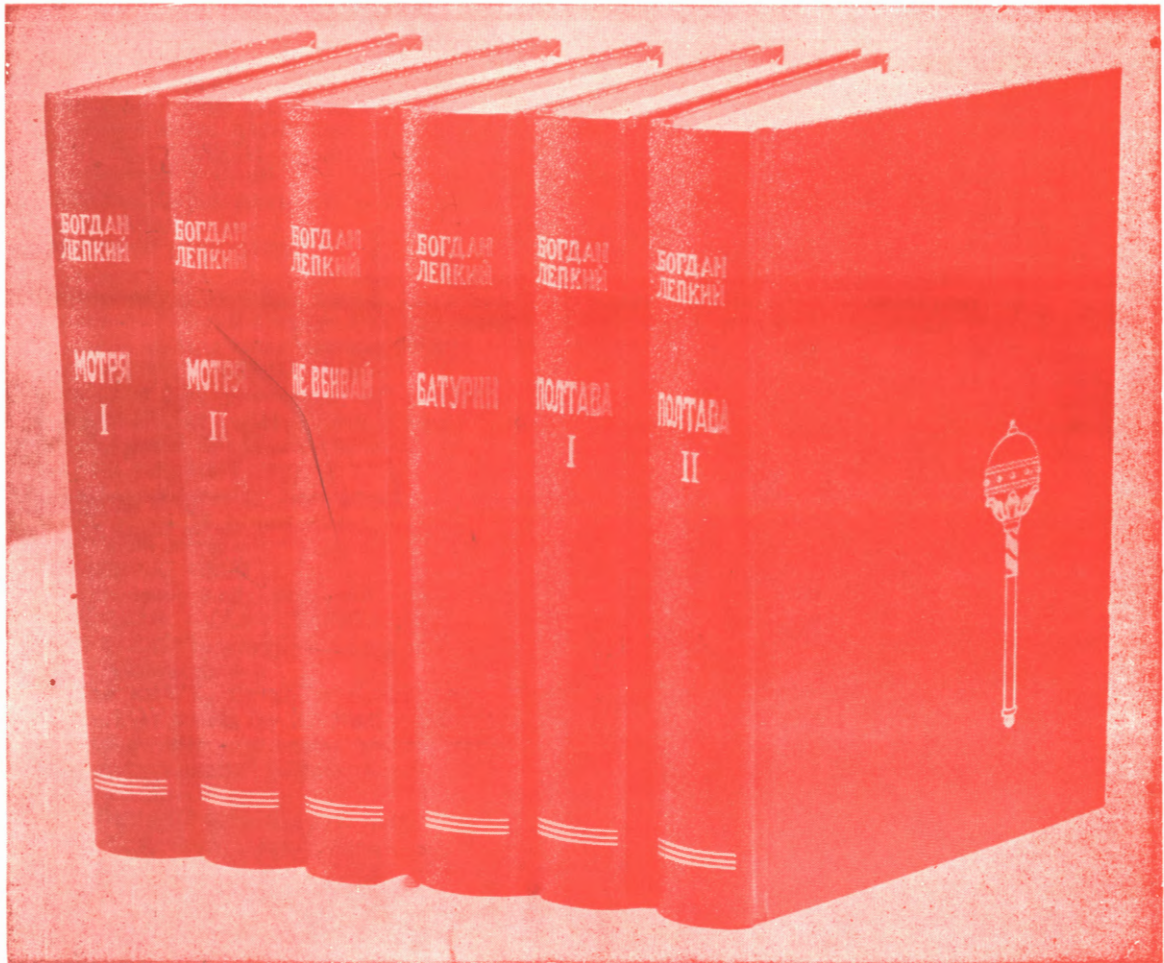
МАШИНКИ ДО ПИСАННЯ

найкращої американської продукції у великому виборі – по низьких, приступних цінах, на догідні сплати, без дорахування відсотків.

Приймаємо позамісцеві замовлення і висилаємо машинки до писання до всіх стеїв ЗДА та інших країн.

ТРИЛОГІЯ БОГДАНА ЛЕПКОГО

МАЗЕПА

6 томів Трилогії Б. Лепкого Видавництва М. Денисюка (ювілейне видання з 1959 року)

МОТРЯ I	388 ст.	БАТУРИН	396 ст.
МОТРЯ II	306 ст.	ПОЛТАВА I	330 ст.
НЕ ВБИВАЙ	416 ст.	ПОЛТАВА II	428 ст.

Разом 2.264 сторінок друку

Ціна за цілість 21.00 дол. на сплати.

Замовлення без завдатку слати на адресу:

MYKOLA DENYSIUK PUBLISHING CO.
2226 W. CHICAGO AVE. CHICAGO, ILL., 60622 — USA